

Sp. zn.: 2226/2020/VOP/TK
Č. j.: KVOP-33240/2021

Vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v přechodné pěstounské péči

Výzkum veřejného ochránce práv 2020

Obsah

Obsah.....	2
Poslání ochránce.....	3
Slovník užitých pojmů.....	4
Seznam použitých zkratk5	
Úvodní slovo	6
Shrnutí	7
Krajské úřady	7
Orgány sociálně-právní ochrany dětí obecních úřadů obcí s rozšířenou působností	8
Analýza vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v přechodné pěstounské péči 9	
1. Krajské úřady	9
1.1 Statistické údaje.....	9
1.2 Vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů z evidence jiných krajských úřadů	17
1.3 Další zjištění	26
2. Orgány sociálně-právní ochrany dětí obecních úřadů obcí s rozšířenou působností	28
2.1 Informovanost v procesu vyhledávání žadatelů o osvojení nebo obecnou pěstounskou péči.....	28
2.2 Postoje k zavedení jednotné celostátně dostupné databáze žadatelů o obecnou pěstounskou péči a osvojení.....	34
2.3 Spolupráce s krajskými úřady	38
2.4 Další zjištění	44

Poslání ochránce

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů a dalších institucí. Tehdy má právo nahlížet do úředních či soudních spisů, žádat úřady o vysvětlení a může bez ohlášení provádět místní šetření. Shledá-li pochybení úřadu a nepodaří se mu dosáhnout nápravy, může informovat nadřízený úřad či veřejnost.

Od roku 2006 ochránce plní úkoly národního preventivního mechanismu podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení, v nichž se nacházejí osoby omezené na svobodu, a to jak z moci úřední, tak v důsledku závislosti na poskytované péči. Cílem návštěv je posílit ochranu před špatným zacházením. Svá zjištění a doporučení ochránce zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a na jejich základě formuluje standardy zacházení. Návrhy na zlepšení zjištěného stavu a odstranění případného špatného zacházení ochránce směřuje jak k samotným zařízením a jejich zřizovatelům, tak k ústředním orgánům státní správy.

V roce 2009 byl ochránce pověřen rolí národního orgánu pro rovné zacházení a ochrany před diskriminací (equality body). Přispívá tedy k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Za tím účelem poskytuje pomoc obětem diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám

souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění.

Počínaje lednem 2018 zastává ochránce také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením a pomáhá také cizincům-občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti.

Ke zvláštním oprávněním ochránce patří právo podávat Ústavnímu soudu návrhy na zrušení podzákonných právních předpisů, právo vedlejšího účastenství před Ústavním soudem v řízení o zrušení zákona či jeho části, právo podat správní žalobu k ochraně veřejného zájmu či návrh na zahájení kárného řízení s předsedou či místopředsedou soudu. Ochránce také může příslušnému úřadu doporučit vydání, změnu či zrušení právního nebo vnitřního předpisu. Doporučení ke změně zákona podává vládě.

Ochránce je nezávislý a nestranný, z výkonu své funkce je odpovědný Poslanecké sněmovně, která ho zvolila. Má jednoho voleného zástupce, kterého může pověřit výkonem části své působnosti. Se svými poznatky ochránce průběžně seznamuje veřejnost prostřednictvím médií, internetu, sociálních sítí, odborných seminářů, kulatých stolů a konferencí. Nejdůležitější zjištění a doporučení shrnuje zpráva o činnosti veřejného ochránce práv předkládaná každoročně Poslanecké sněmovně.

Slovník užitých pojmů

Osvojení – z hlediska práva mezi dítětem a osvojitelem vzniká takový vztah jako mezi biologickým rodičem a dítětem. Naopak právní vztah dítěte s jeho biologickým rodičem zaniká. Osvojitel se stává právním zástupcem dítěte a přebírá rodičovskou odpovědnost biologického rodiče.

Párování – jedna z fází zprostředkování, při níž odpovědné subjekty vybírají pro dítě nevhodnějšího žadatele o pěstounskou péči nebo osvojení.

Pěstounská péče – forma náhradní rodinné péče, při níž pěstoun osobně pečuje o dítě. Pěstoun má při ní povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat vztahy dítěte s rodiči, příbuznými a dalšími osobami blízkými. Pěstoun nepřebírá rodičovskou odpovědnost. Pěstounská péče je subsidiární k péči v původní rodině, ale má přednost před ústavní výchovou. Zaniká nejpozději zletilostí.

Pěstounská péče na přechodnou dobu – dočasné řešení (max. doba trvání je zpravidla jeden rok), které má zajistit osobní péči o dítě v rodinném prostředí přechodného pěstouna. Během trvání pěstounské péče na přechodnou dobu hledají odpovědné subjekty (soud, krajský úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností) další vhodné řešení situace dítěte (např. sanace rodiny a návrat dítěte do péče biologických rodičů, pěstounská péče, osvojení atd.).

Ústavní výchova – forma náhradní péče, která má být krajním řešením situace dítěte. Soud by měl před svěřením dítěte vždy zvažovat, zda není pro dítě možná a vhodná jiná forma péče.

Zprostředkování – několikafázový proces, při němž dochází k zajištění pěstounské péče či osvojení dítěte. Jsou do něj zapojeny jak krajské úřady, tak obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

Seznam použitých zkratek

DD – dětský domov

DDŠ – dětský domov se školou

DOZP – domov pro osoby se zdravotním postižením

DÚ – diagnostický ústav

OÚ ORP – obec s rozšířenou působností

OSPOD – orgány sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností

PPPD – pěstounská péče na přechodnou dobu

VÚ – výchovný ústav

ZDVOP – zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Úvodní slovo

Výzkum je zaměřen na postup krajských úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (dále jen „OÚ ORP“) při vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů pro děti, které jsou v pěstounské péči na přechodnou dobu (dále jen „PPPD“), a nepředpokládá se jejich návrat zpět do rodiny.

V rámci své činnosti¹ se totiž zástupkyně veřejného ochránce práv setkala s nejednotným a velmi rozdílným přístupem jednotlivých krajských úřadů k vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů. Impulzem bylo mimo jiné i šetření tehdejší veřejné ochránkyně práv Mgr. Anny Šabatové, Ph.D., v němž vyhodnotila jako pochybení postup krajského úřadu, který aniž by se opakovaně dotazoval jiných krajských úřadů na volné kapacity pěstounů, nechal přejít děti batolecího věku z pěstounské péče na přechodnou dobu do ústavní výchovy. Argumentoval tím, že mu zákon² neukládá, kolikrát je povinen oslovit ostatní úřady.

Cílem výzkumu bylo jednak zmapovat praxi krajských úřadů při vyhledávání pěstounů a osvojitelů dětem v PPPD z evidence vedené jinými krajskými úřady (porozumění a realizace § 24 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí). Záměrem bylo dále zjistit, jaké jsou postoje krajských úřadů a OÚ ORP k vytvoření jednotné evidence obecných pěstounů a osvojitelů a hodnocení spolupráce OÚ ORP s krajskými úřady. Výstupem výzkumu je doporučení zástupkyně veřejného ochránce práv, které by mělo poskytnout veřejné správě zpětnou vazbu a doporučení (včetně právního hodnocení) v oblasti zprostředkování pěstounské péče a osvojení.

Metodou výzkumu bylo elektronické dotazníkové šetření mezi dvěma skupinami respondentů: krajskými úřady a orgány sociálně-právní ochrany dětí OÚ ORP. Sběr dat probíhal v termínu od 27. května do 15. září 2020. Dotazník vyplnilo všech 14 krajských úřadů (100 %) a 235 z 236 orgánů sociálně-právní ochrany dětí OÚ ORP (99,6 %).

Na dotazníkovou část výzkumu bude bezprostředně navazovat další část výzkumu spočívající v místních šetřeních provedených na jednotlivých krajských úřadech. Při nich pracovníci Kanceláře veřejného ochránce práv provádí analýzu spisové dokumentace dětí svěřených do PPPD, u kterých proběhl nebo probíhá proces vyhledávání obecného pěstouna či osvojitele. K této části výzkumu bude vypracována samostatná sociologická zpráva i doporučení.

1 Podle zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Ustanovení § 5 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Shrnutí

Krajské úřady

Počet žadatelů (ať už o osvojení či obecnou pěstounskou péči) významně přesahuje počet dětí v přechodné pěstounské péči (dále jen „PPPD“). K 31. 3. 2020 se nacházelo 469 dětí v PPPD, přičemž celkový počet žadatelů (1 104) více než dvakrát přesahoval počet dětí v PPPD. Celkový přepočet dětí v PPPD na jednoho žadatele představuje 2,35. **Významně však převažují žadatelé o osvojení (930) – 1,98 žadatele na dítě v PPPD nad žadatelé o obecnou pěstounskou péči (174) – 0,37 žadatele o obecnou pěstounskou péči na dítě v PPPD.**

Mezi jednotlivými kraji panují významné rozdíly v počtu dětí v PPPD, přičemž nejvíce dětí ke konci prvního čtvrtletí 2020 se nacházelo v Moravskoslezském kraji (94), který sám o sobě obsáhne téměř pětinu všech dětí, nebo názorněji, v Moravskoslezském kraji se nachází více dětí v PPPD než v Kraji Vysočina, Královéhradeckém kraji, Olomouckém kraji, Zlínském kraji a Karlovarském kraji dohromady. Nižší, ale stále vysoké počty dětí v PPPD mají vedle Moravskoslezského kraje také Jihomoravský kraj (69) a Středočeský kraj (60).

Zároveň mezi jednotlivými kraji panuje významný nepoměr mezi počtem dětí v PPPD a počtem žadatelů o osvojení a obecnou pěstounskou péči v daných krajích. Například hlavní město Praha k 31. 3. mělo v PPPD pouze 22 dětí, ale zároveň evidovalo 299 žadatelů o osvojení a 20 žadatelů o obecnou pěstounskou péči. Naopak Moravskoslezský kraj s nejvyšším počtem 94 dětí v PPPD evidoval pouze 20 žadatelů o osvojení a 22 žadatelů o obecnou pěstounskou péči.

Některé děti z PPPD nadto stále směřují do ústavních zařízení, přestože PPPD takto nebyla koncipována a z dosavadní činnosti veřejného ochránce práv vyplynulo, že přechodné pěstouny daná praxe silně demotivuje. V roce 2019 takto přešlo do ústavních zařízení celkem 22 dětí (4 %). Naopak pouze 65 dětí (12 %) bylo umístěno zpět do péče biologických rodičů. Nejvíce dětí z PPPD do ústavních zařízení směřovalo ze Zlínského kraje a Moravskoslezského kraje, v obou případech se jednalo o šest dětí, přičemž ve Zlínském kraji to představovalo téměř pětinu (17 %) z celkového počtu dětí v PPPD v daném kraji, v Moravskoslezském kraji se jedná o 5 % z celkového počtu dětí.

Mezi jednotlivými krajskými úřady jsou významné rozdíly v jejich úspěšnosti v umísťování dětí z PPPD do obecné pěstounské péče či k osvojitelům z databáze jiného kraje. V roce 2019 byl nejúspěšnější Karlovarský kraj, kterému se takto podařilo umístit téměř třetinu (30 %) z celkového počtu dětí v PPPD v daném kraji, následoval Ústecký kraj, kde se jednalo o více než čtvrtinu (26 %) z celkového počtu dětí v PPPD v daném kraji. Naopak Olomouckému kraji a Jihomoravskému kraji se takto nepodařilo umístit k osvojitelům či do obecné pěstounské péče jiného kraje ani jedno dítě z PPPD.

V případě, že má krajský úřad v evidenci dítě v PPPD a nedaří se mu nalézt vhodné žadatele o obecnou pěstounskou péči/osvojení z vlastní evidence (a zároveň se nepředpokládá návrat do biologické rodiny ani do péče jiné osoby podle § 953 občanského zákoníku), měl

by oslovit jiné krajské úřady s dotazem na vhodné žadatele. Jak se ale ukázalo, jednotlivé krajské úřady tak činí ve značně rozdílných lhůtách. Polovina krajských úřadů by se obrátila na ostatní krajské úřady do dvou měsíců od svěření dítěte do PPPD (50 %), přičemž tři krajské úřady by oslovovaly ostatní krajské úřady již v průběhu měsíce (21 %). Rovněž tři krajské úřady (21 %) by ale kontaktovaly jiné krajské úřady až v rozmezí tří až čtyř měsíců.

Orgány sociálně-právní ochrany dětí obecních úřadů obcí s rozšířenou působností

Více než třetina (34 %) orgánů sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) obecních úřadů obcí s rozšířenou působností se necítí být dostatečně informována o tom, jaké konkrétní kroky příslušné krajské úřady realizují pro to, aby vyhledaly obecné pěstouny a osvojitele pro děti v PPPD v jednotlivých případech.

Více než devět desetin všech OSPOD se vyjádřilo, že by uvítaly zavedení jednotné celostátně dostupné databáze žadatelů o obecnou pěstounskou péči a o osvojení.

Většina OSPOD hodnotila spolupráci s krajskými úřady ve vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v PPPD jako dobrou či velmi dobrou. Pouze jednotky OSPOD nejsou více či méně spokojeny se spoluprací, přičemž tři respondenti v případě vyhledávání obecných pěstounů, a dokonce čtyři respondenti v případě vyhledávání osvojitelů uvedli, že žádná spolupráce mezi krajem a OSPOD neprobíhá.

Přestože řada respondentů při hodnocení spolupráce s krajským úřadem ohledně vyhledávání vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči či o osvojení uvedla, že se jim spolupracuje dobře, **téměř třetina (32 %) všech OSPOD uvedla, že vnímá v dané spolupráci nedostatky.** V některých případech se dle popisu jednalo o závažné problémy: **netransparentní postup krajského úřadu, průtahy ze strany krajského úřadu, nezapojení OSPOD do vyhledávání žadatelů, přechod dětí z PPPD do ústavní výchovy či rozhodování bez řádného posouzení situace dítěte (rozhodování od stolu).**

Mezi dalšími problémy, s nimiž se OSPOD setkávají při vyhledávání obecných pěstounů či osvojitelů pro děti v PPPD, figuroval především **nedostatek žadatelů o obecnou pěstounskou péči a chybějící žadatelé o osvojení či obecnou pěstounskou péči pro děti s postižením, sourozence a romské děti.**

Analýza vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v přechodné pěstounské péči

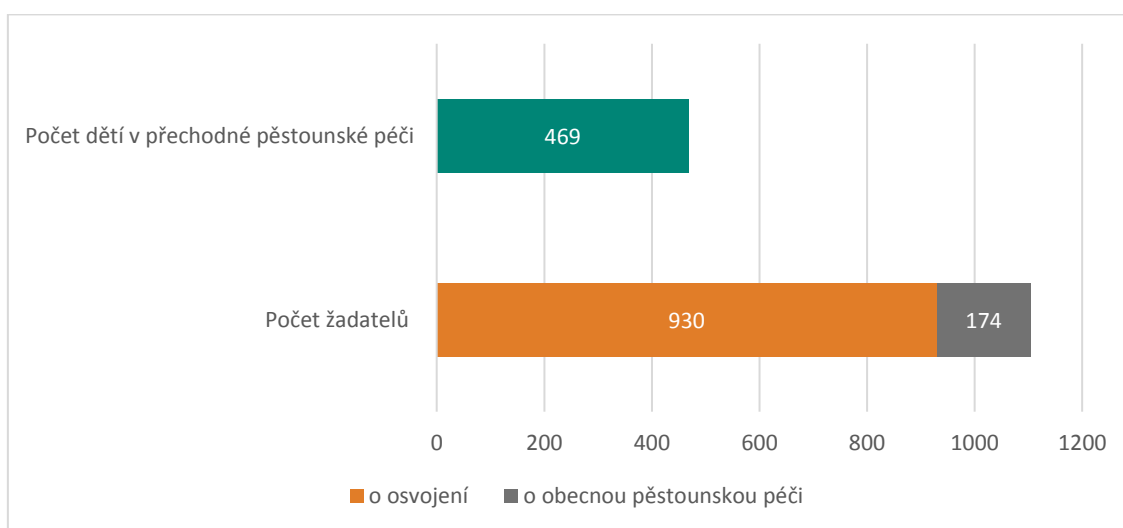
1. Krajské úřady

Dotazník obsahoval otázky směřující především ke stávající praxi vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v pěstounské péči na přechodnou dobu. Okruhy otázek byly zaměřeny na statistické údaje o dětech v PPPD a žadatelích o osvojení nebo obecnou pěstounskou péči (kap. 1.1) a dále na samotnou praxi vyhledávání vhodných žadatelů o pěstounskou péči a osvojení příslušnými krajskými úřady (kap. 1.2). V závěru měli respondenti možnost se vyjádřit nad rámec kladených otázek (kap. 1.3).

1.1 Statistické údaje

Jako vstupní vhled do stávající situace v oblasti vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v PPPD dobře poslouží následující graf 1, který zobrazuje celkový počet dětí v přechodné pěstounské péči k 31. 3. 2020 a počet žadatelů o osvojení či o obecnou pěstounskou péči k témuž datu. Z grafu je zřejmé, že celkový počet žadatelů více než dvakrát přesahuje celkový počet dětí v PPPD, respektive děti v PPPD představují podíl přibližně dvou pětin (42 %) z celkového počtu žadatelů, přičemž významně převažují (84 %) žadatelé o osvojení nad žadateli o obecnou pěstounskou péči (16 %).

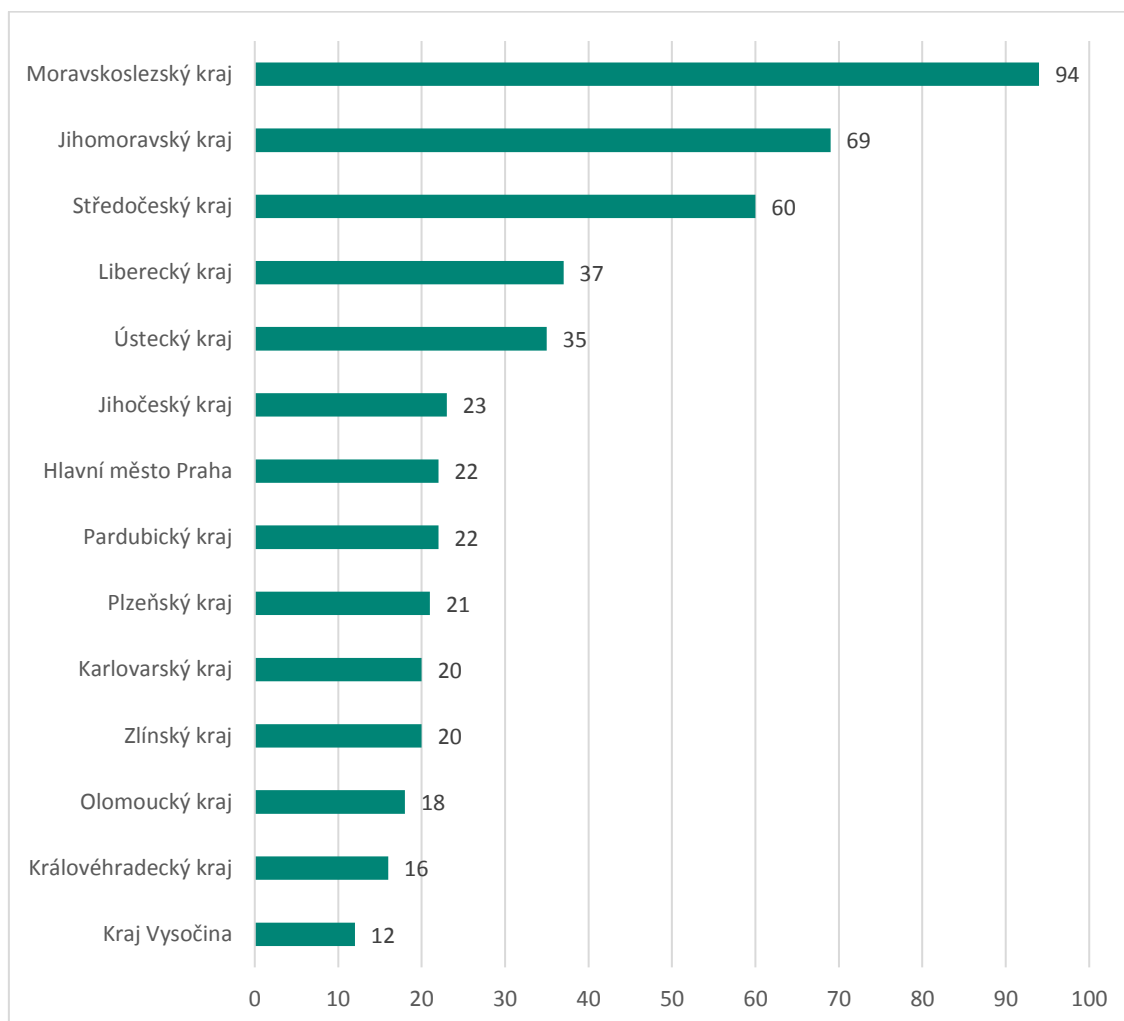
Graf 1 Počet dětí v přechodné pěstounské péči a počet žadatelů o osvojení či o obecnou pěstounskou péči k 31. 3. 2020 (N=14)

Znění otázek: „Jaký je počet dětí vedených v evidenci Vašeho krajského úřadu, které byly v pěstounské péči na přechodnou dobu, k 31. 3. 2020?“, „Jaký je počet volných žadatelů o obecnou pěstounskou péči evidovaných Vaším úřadem k 31. 3. 2020?“, „Jaký je počet volných žadatelů o osvojení evidovaných Vaším úřadem k 31. 3. 2020?“

Následuje graf 2, který reprezentuje počet dětí v PPPD dle krajů ke konci prvního čtvrtletí 2020. Z grafu jsou zřejmé významné rozdíly mezi jednotlivými kraji, kdy Moravskoslezský kraj sám o sobě obsáhne téměř pětinu všech dětí, nebo názorněji v Moravskoslezském kraji se nachází více dětí v PPPD než v Kraji Vysočina, Královéhradeckém kraji, Olomouckém kraji, Zlínském kraji a Karlovarském kraji dohromady. Nižší, ale stále vysoké počty dětí v PPPD mají vedle Moravskoslezského kraje také Jihomoravský kraj (69) a Středočeský kraj (60).

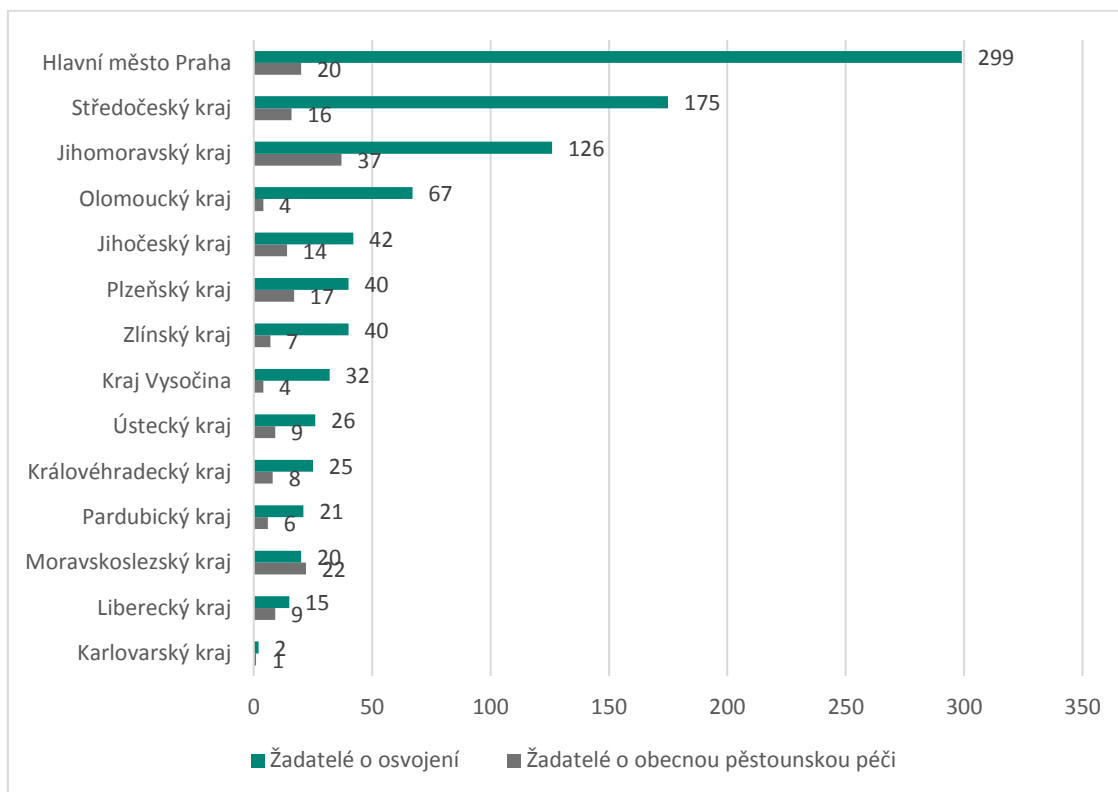
Graf 2 Počet dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu dle krajů k 31. 3. 2020 (N=14)

Znění otázky: „Jaký je počet dětí vedených v evidenci Vašeho krajského úřadu, které byly v pěstounské péči na přechodnou dobu, k 31. 3. 2020?“

Silným argumentem pro to, aby spolu krajské úřady řádně a efektivně spolupracovaly na umísťování dětí z přechodné pěstounské péče do obecné pěstounské péče či k osvojitelům, je nepoměr, který vyplývá z počtu dětí v přechodné pěstounské péči v jednotlivých krajích a počtu žadatelů o osvojení a obecnou pěstounskou péči v daných krajích (graf 3). Například hlavní město Praha k 31. 3. 2020 mělo v PPPD pouze 22 dětí, ale zároveň evidovalo 299 žadatelů o osvojení a 20 žadatelů o obecnou pěstounskou péči. Naopak Moravskoslezský kraj s nejvyšším počtem 94 dětí v PPPD evidoval pouze 20 žadatelů o osvojení a 22 žadatelů o obecnou pěstounskou péči.

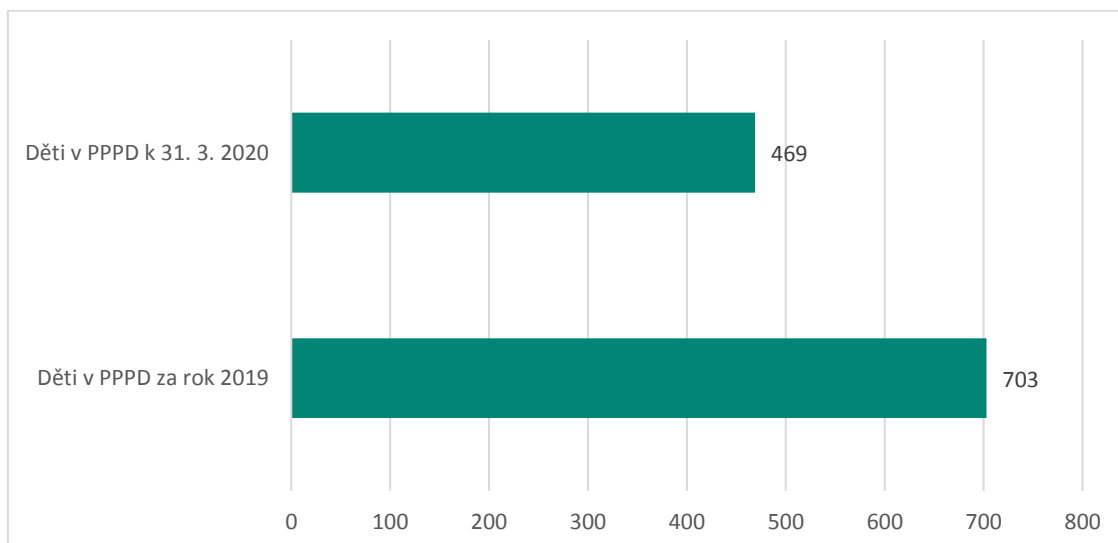
Graf 3 Počet žadatelů o osvojení a o obecnou pěstounskou dle krajů k 31. 3. 2020 (N=14)

Znění otázek: „Jaký je počet volných žadatelů o obecnou pěstounskou péči evidovaných Vaším úřadem k 31. 3. 2020?“, „Jaký je počet volných žadatelů o osvojení evidovaných Vaším úřadem k 31. 3. 2020?“

Pro srovnání vývoje počtu dětí v PPPD uvádíme celkový počet ke konci prvního čtvrtletí a celkový počet za rok 2019.

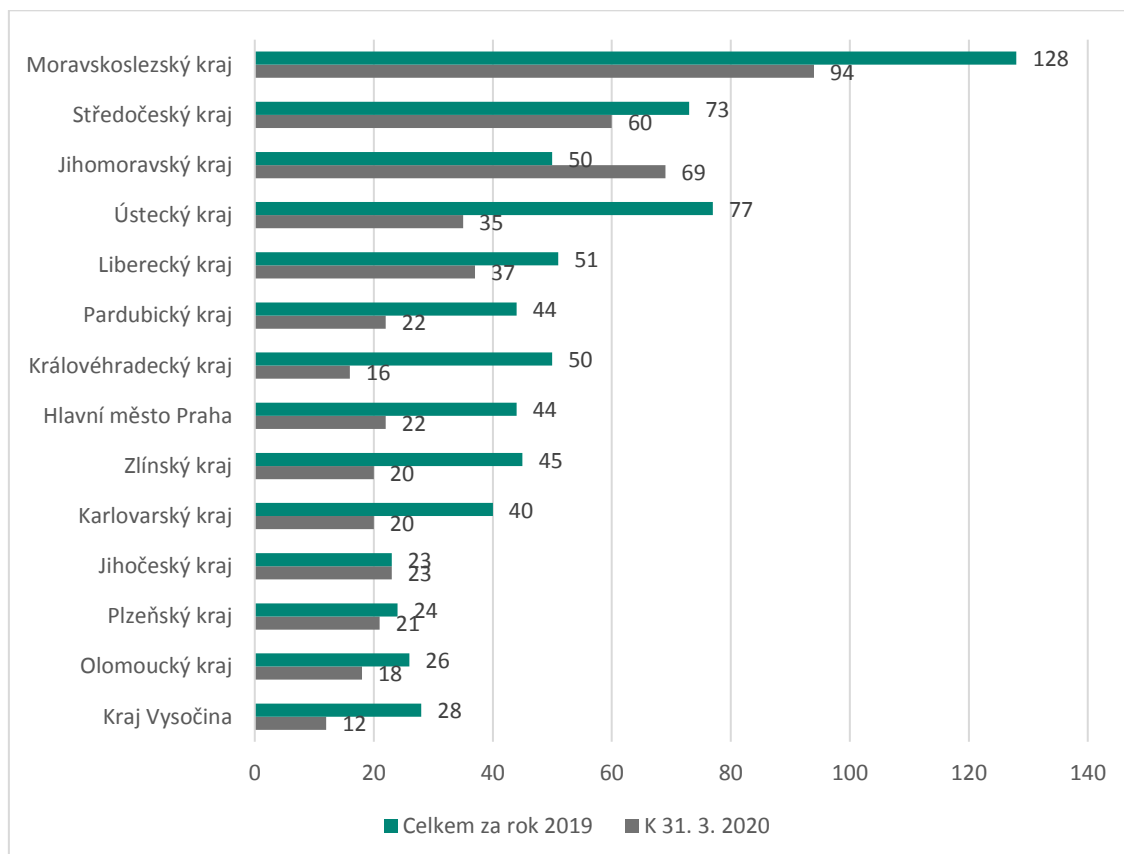
Graf 4 Počet dětí v přechodné pěstounské péči k 31. 3. 2020 a počet dětí v přechodné pěstounské péči za rok 2019 (N=14)

Znění otázek: „Jaký je počet dětí vedených v evidenci Vašeho krajského úřadu, které byly v pěstounské péči na přechodnou dobu, k 31. 3. 2020?“, „Jaký je celkový počet dětí vedených v evidenci Vašeho krajského úřadu, které byly v pěstounské péči na přechodnou dobu, za rok 2019?“

Počet dětí v PPPD v jednotlivých krajích se může vyvíjet, dokladem jsou rozdíly v jednotlivých krajích, jak ilustruje graf 5. Nejvyšší čísla sice drží stále Moravskoslezský kraj, ale například Ústecký kraj evidoval poměrově k ostatním krajům na konci prvního čtvrtletí 2020 výrazně méně dětí v PPPD, než bylo pořadí kraje v počtu dětí v PPPD na konci roku 2019.

Graf 5 Počet dětí v přechodné pěstounské péči k 31. 3. 2020 a počet dětí v přechodné pěstounské péči za rok 2019 (N=14)

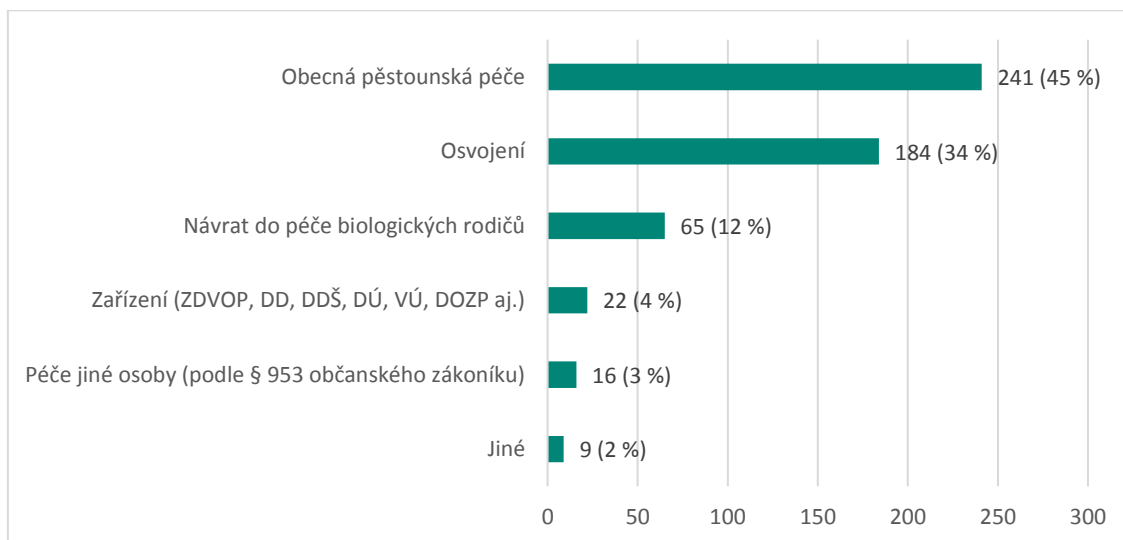

Znění otázek: „Jaký je počet dětí vedených v evidenci Vašeho krajského úřadu, které byly v pěstounské péči na přechodnou dobu, k 31. 3. 2020?“, „Jaký je celkový počet dětí vedených v evidenci Vašeho krajského úřadu, které byly v pěstounské péči na přechodnou dobu, za rok 2019?“

Některé děti z přechodné pěstounské péče míří do ústavních zařízení, přestože přechodná pěstounská péče takto nebyla koncipována, a přechodné pěstouny daná praxe silně demotivuje. Krajských úřadů jsme se proto ptali také, jaké bylo další směřování dětí z přechodné pěstounské péče v roce 2019 (graf 6). Celkem ve sledovaném období odešlo z přechodné pěstounské péče 537 dětí (76 %), přičemž další umístění daných dětí se výrazně lišilo dle jednotlivých krajů (blíže v následujícím odstavci). Úhrnem směřovalo nejvíce dětí do obecné pěstounské péče – téměř polovina z celkového počtu (45 %), následuje osvojení, kdy celkový podíl osvojených dětí představuje více než třetinu z celkového počtu (34 %). Významně méně dětí z PPPD bylo umístěno zpět do péče biologických rodičů (12 %) a v nižších jednotkách procent (3 %) směřovaly děti do péče jiné osoby. Jako přetrvávající problém se nadále jeví praxe, kdy děti z přechodné pěstounské péče směřují do ústavních zařízení, celkem se jedná o 22 dětí (4 %). Zbytková kategorie

„Jiné“ zahrnuje devět dětí, z čehož ve čtyřech případech se jedná o mezinárodní osvojení (vše v Ústeckém kraji), třikrát přešly děti do péče poručníků z řad žadatelů o obecnou pěstounskou péči (dvakrát v Moravskoslezském kraji a jednou v hlavním městě Praze), jednou bylo dítě umístěno do jiné přechodné pěstounské péče (Zlínský kraj) a jednou se jednalo o repatriaci dítěte do země původu (hlavní město Praha).

Graf 6 Počet dětí, které v roce 2019 opustily přechodnou pěstounskou péči, dle dalšího umístění (N=14)

Znění otázky: „Jaký je počet dětí vedených v evidenci Vašeho úřadu, které za rok 2019 přešly z přechodné pěstounské péče dle dalšího umístění?“

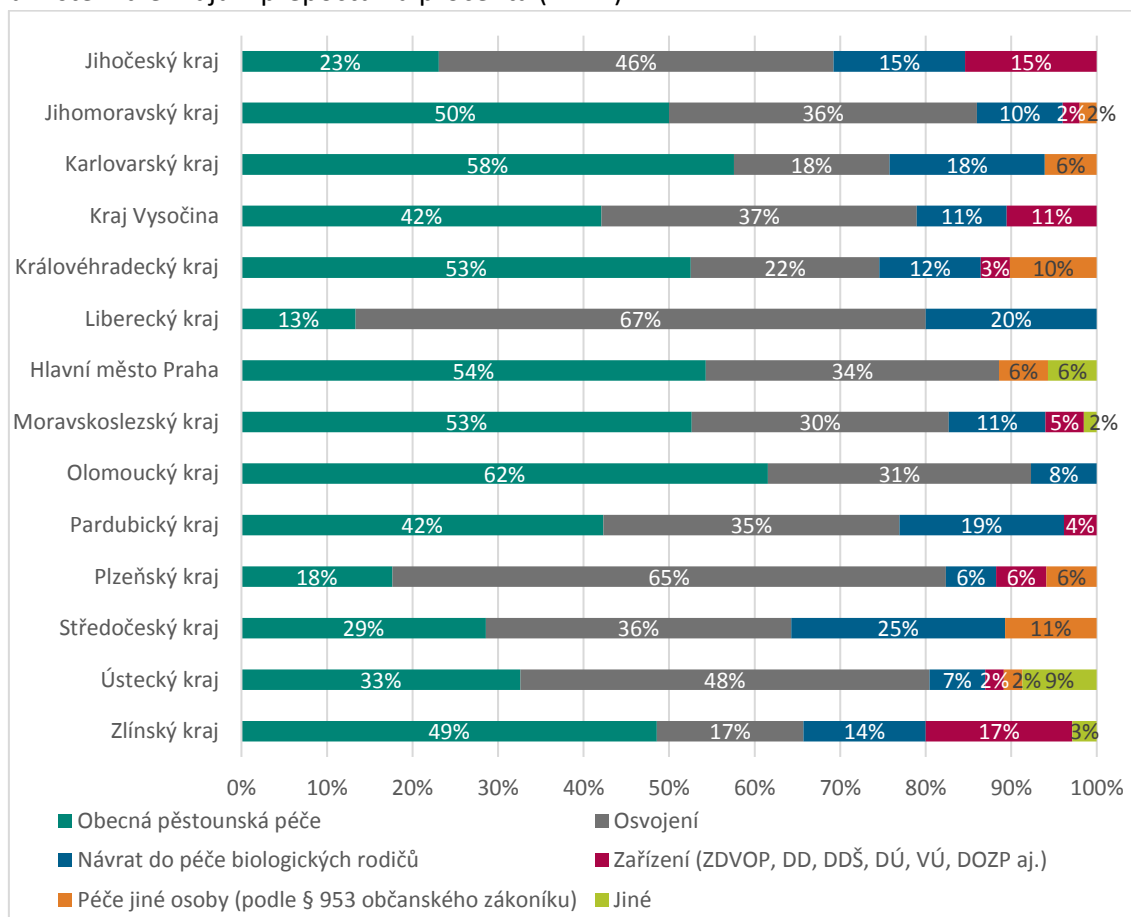
Bližší pohled na další směřování dětí z přechodné pěstounské péče podává následující graf 7 s detailem na jednotlivé kraje. Přestože úhrnem nejčastěji směřovaly děti do obecné pěstounské péče, platí to pouze pro devět ze 14 krajů. U pěti krajů byly děti z přechodné pěstounské péče nejčastěji osvojovány, jedná se o Jihočeský kraj (46 %), Liberecký kraj (67 %), Ústecký kraj (48 %), Středočeský kraj (36 %) a Plzeňský kraj (65 %). Zajímavou praxi popsaly Ústecký kraj a Královéhradecký kraj, kde rodiny přechodných pěstounů v několika případech převzaly děti do obecné pěstounské péče. V Moravskoslezském kraji a Zlínském kraji pak byly děti svěřeny do obecné pěstounské péče v rámci rodiny, v Moravskoslezském kraji se jednalo o 15 dětí, ve Zlínském kraji o sedm dětí.³

Podílově nejúspěšnější v umísťování dětí zpět do péče biologických rodičů byl Středočeský kraj, kde se jednalo o čtvrtinu (25 %) všech dětí v PPPD, následoval Liberecký kraj s pětinou (20 %) celkového počtu dětí v PPPD. Naopak méně než desetinu dětí se podařilo navrátit do vlastní péče rodičů v Plzeňském kraji (6 %), Ústeckém kraji (7 %) a Olomouckém kraji (8 %). Magistrát hlavního města Prahy bez dalšího vysvětlení uvedl, že danou kategorii nesleduje.

³ Zároveň není zřejmé, zda podobná praxe (převzetí z přechodné do obecné pěstounské péče či obecná pěstounská péče v rámci rodiny dítěte) neprobíhá také v ostatních krajích; je možné, že příslušné kraje zahrnuly dané děti do kategorie obecná pěstounská péče bez dalšího komentáře.

Více než desetina dětí z PPPD je umísťována do zařízení ústavní výchovy v Kraji Vysočina, Jihočeském kraji a Zlínském kraji, kde se jedná dokonce o 17 % z celkového počtu dětí v daném kraji. Ve více než třetině všech krajů (36 %) nebyly umístěny žádné děti do zařízení ústavní výchovy, jedná se o hlavní město Prahu, Královéhradecký kraj, Liberecký kraj, Olomoucký kraj a Středočeský kraj.

Graf 7 Počet dětí, které za rok 2019 odešly z přechodné pěstounské péče dle dalšího umístění dle krajů v přepočtu na procenta (N=14)

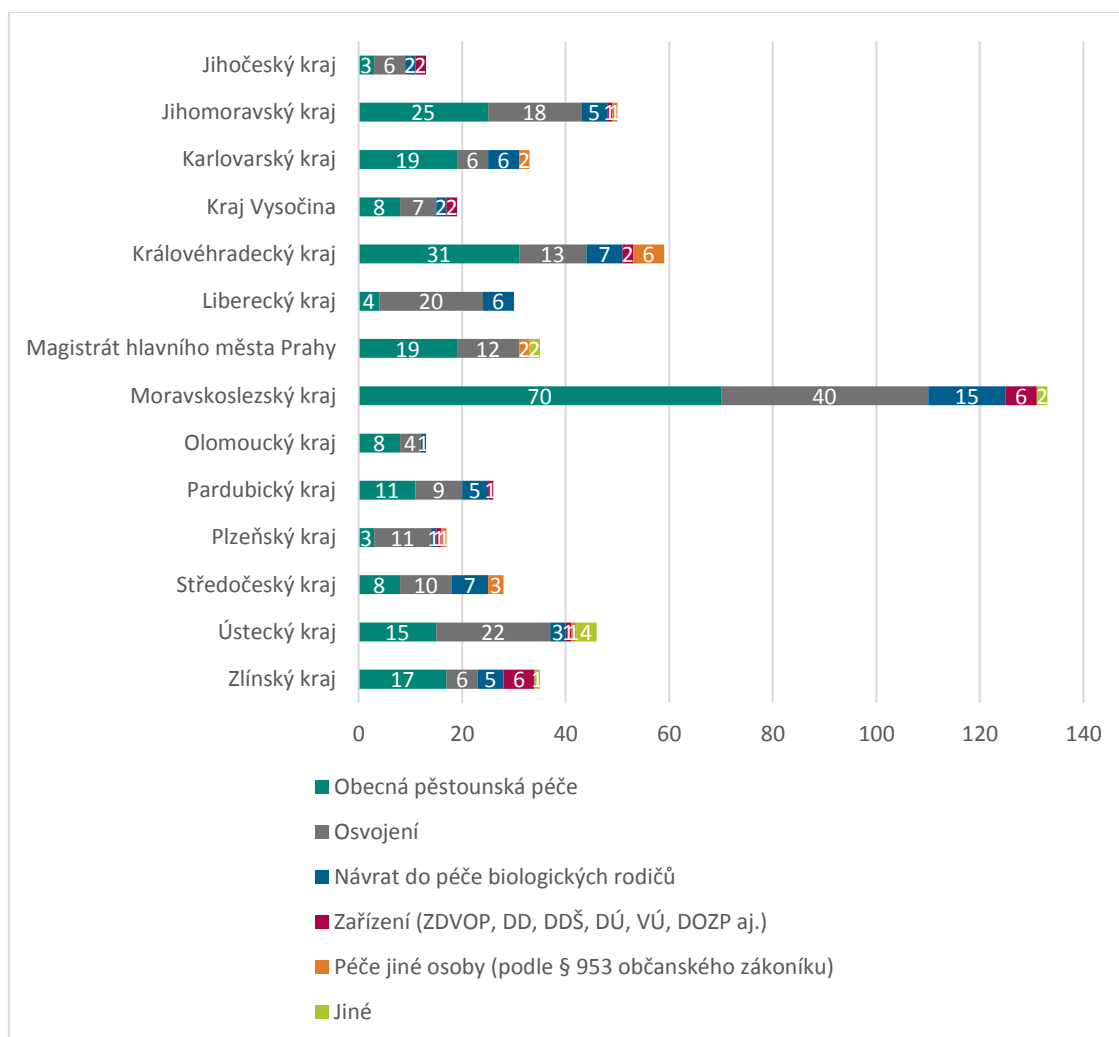

Znění otázky: „Jaký je počet dětí vedených v evidenci Vašeho úřadu, které za rok 2019 přešly z přechodné pěstounské péče dle dalšího umístění?“

V přepočtu na absolutní čísla (graf 8) byl v navrácení dětí zpět do péče biologických rodičů nejúspěšnější Moravskoslezský kraj (15 dětí), následovaly Královéhradecký kraj a Středočeský kraj (v obou bylo za sledovaný rok umístěno 7 dětí zpět do péče biologických rodičů); naopak v Plzeňském kraji a Jihočeském kraji bylo shodně navraceno k biologickým rodičům pouze jedno dítě.

Nejvíce dětí do zařízení (ZDVOP, DD, DDŠ, DÚ, VÚ, DOZP aj.) bylo v přepočtu na absolutní čísla umístěno ve Zlínském kraji a Moravskoslezském kraji, v obou shodně po šesti dětech, což v případě Zlínského kraje představuje téměř pětinu všech dětí, které se v roce 2019 nacházely v pěstounské péči na přechodnou dobu.

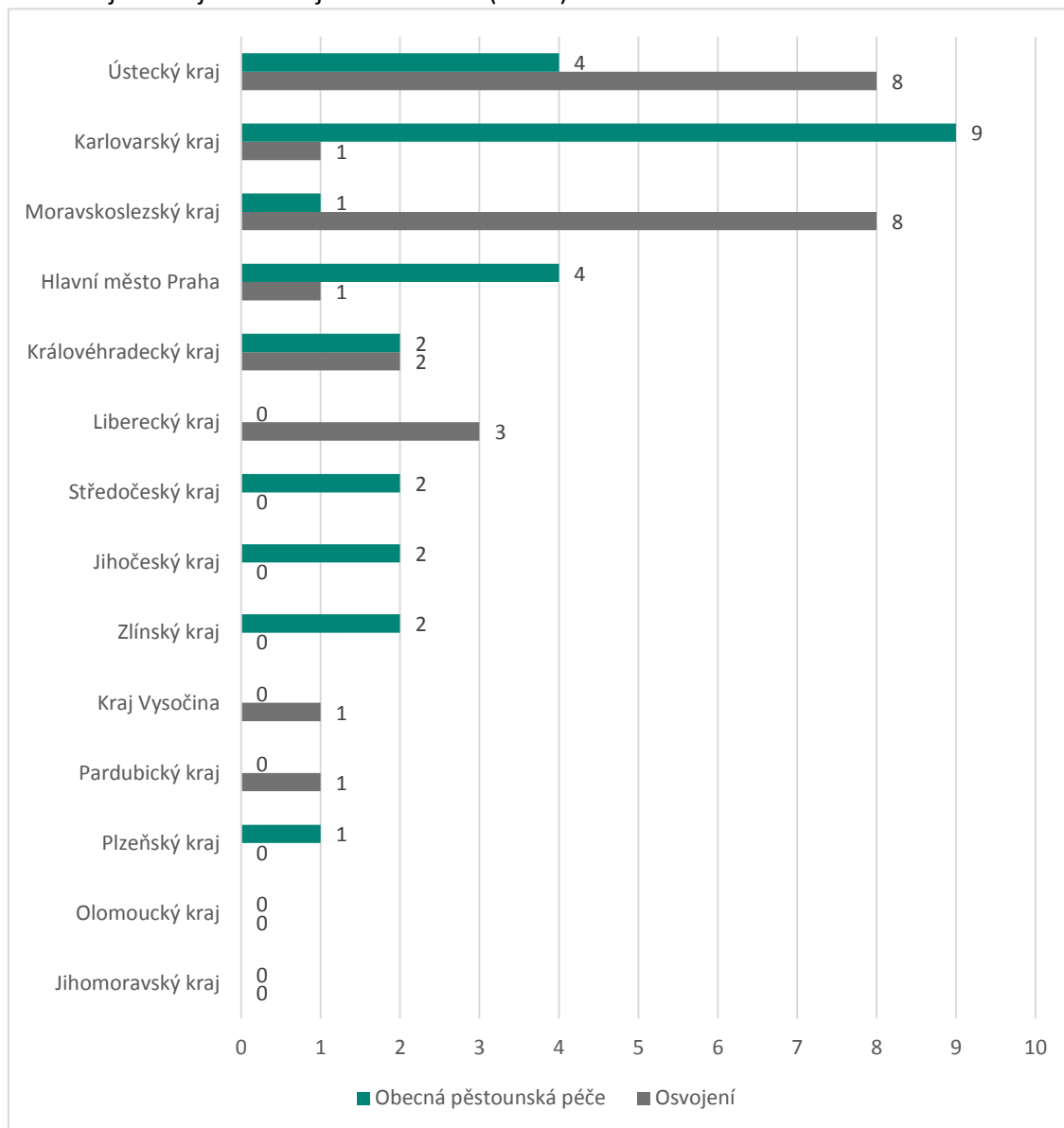
Graf 8 Počet dětí, které za rok 2019 odešly z přechodné pěstounské péče dle dalšího umístění dle krajů (N=14)

Znění otázky: „Jaký je počet dětí vedených v evidenci Vašeho úřadu, které za rok 2019 přešly z přechodné pěstounské péče dle dalšího umístění?“

Přesvědčivým ukazatelem aktivity krajských úřadů v umísťování dětí do obecné pěstounské péče či k osvojitelům v jiném kraji je graf 9, který podává přehled o dětech, které se takto podařilo umístit. Celkem se podařilo umístit 52 dětí do jiného kraje do pěstounské péče nebo osvojení, přičemž k obecným pěstounům směřovalo 27 dětí (52 %) a k osvojitelům 25 (48 %). Nejúspěšnější byl Ústecký kraj, kterému se podařilo zajistit dětem v PPPD čtyři osvojitele a osm obecných pěstounů v jiných krajích; což představuje téměř čtvrtinu (23 %) ze všech takto umístěných dětí. Podobně úspěšný byl také Karlovarský kraj a Moravskoslezský kraj. Naopak Olomouckému kraji a Jihomoravskému kraji se nepodařilo umístit žádné dítě k obecným pěstounům či osvojitelům v jiném kraji a rovněž Kraj Vysočina, Plzeňský kraj a Pardubický kraj zajistily obecné pěstouny či osvojitele pouze jednomu dítěti v PPPD. Graf 10 níže uvádí podíl dětí umístěných do pěstounské péče nebo osvojení v jiných krajích vůči celkovému počtu dětí v PPPD v daných krajích.

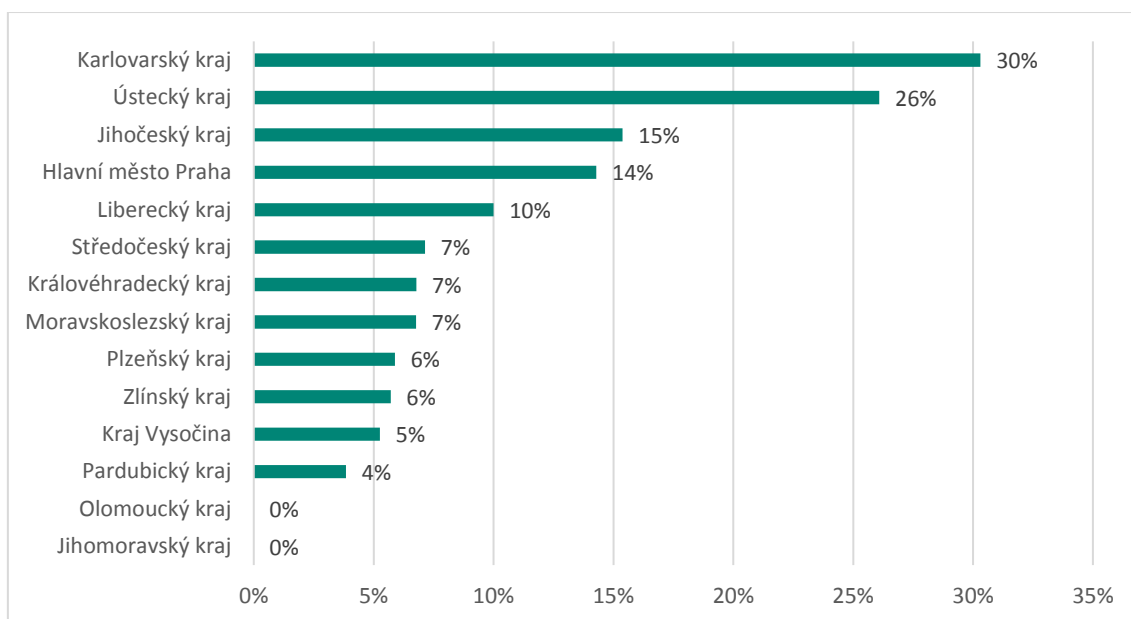
Graf 9 Počet dětí, které odešly z přechodné pěstounské péče do obecné pěstounské péče či k osvojitelům jiného kraje v roce 2019 (N=14)

Znění otázek: „V kolika případech došlo v roce 2019 k tomu, že dítě vedené ve Vaší evidenci a svěřené do pěstounské péče na přechodnou dobu, bylo svěřeno do obecné pěstounské péče žadatelů z evidence jiného krajského úřadu?“, „V kolika případech došlo v roce 2019 k tomu, že dítě vedené ve Vaší evidenci a svěřené do pěstounské péče na přechodnou dobu, bylo osvojeno žadateli z evidence jiného krajského úřadu?“

Pro uvedení širšího kontextu uvádíme také v následujícím grafu 10 podíl dětí z celkového počtu dětí v přechodné pěstounské péči, které se podařilo v roce 2019 umístit do pěstounské péče nebo osvojení k žadatelům z jiného kraje. Nejúspěšnější jsou v tomto ohledu dva severočeské kraje, Karlovarský kraj, kterému se podařilo takto umístit téměř třetinu (30 %) všech dětí za sledované období a Ústecký kraj, kde odešlo do pěstounské péče nebo osvojení jiného kraje více než čtvrtina (26 %) všech dětí. Naopak Moravskoslezskému kraji se poměrově k celkovému počtu dětí nedařilo tak dobře, jak by se mohlo zdát z předchozího grafu 9.

Graf 10 Podíl dětí z celkového počtu dětí v přechodné pěstounské péči, které odešly do obecné pěstounské péče či k osvojitelům jiného kraje v roce 2019 (N=14)

1.2 Vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů z evidence jiných krajských úřadů

Abychom zjistili, jaká je běžná praxe krajských úřadů při vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů z evidence jiných krajských úřadů, vytvořili jsme dvě modelové situace a zeptali jsme se jich, jak by v dané situaci postupovaly; přičemž vycházet měly primárně z toho, jak obdobné situace obvykle řeší v rámci své činnosti. Modelové situace byly takřka totožné, v prvním případě nás zajímala praxe při vyhledávání obecných pěstounů a v druhém případě se jednalo o vyhledávání osvojitelů. Výsledky odpovědí na tyto modelové situace na následujících řádcích uvádíme souborně.

Modelová situace

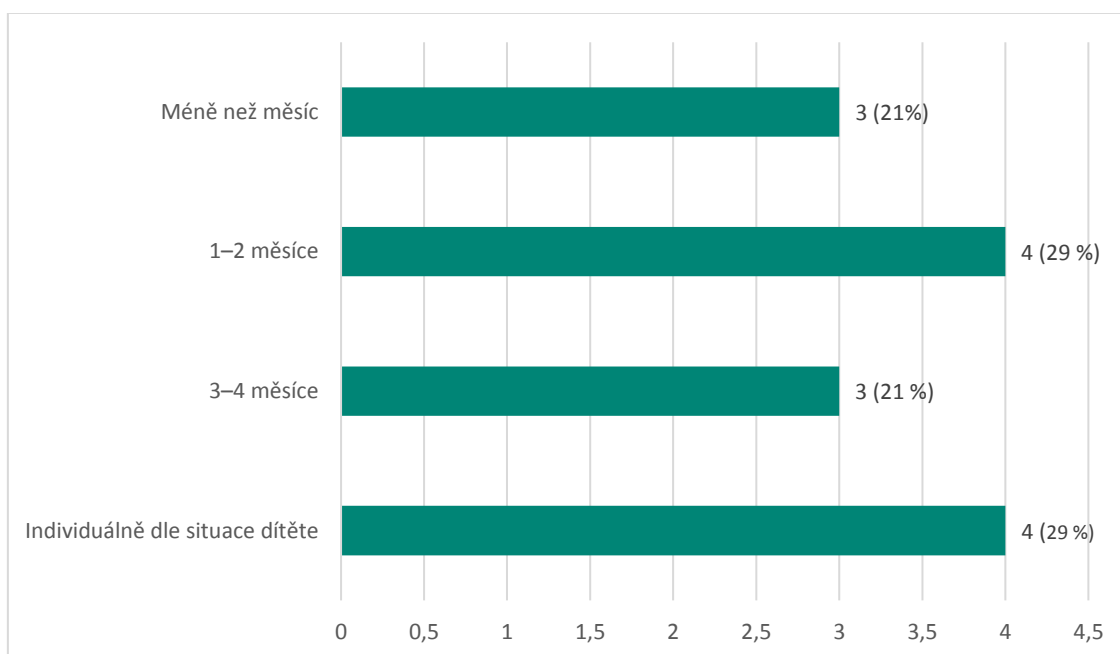
Dítěti vedenému v evidenci Vašeho krajského úřadu, které je v pěstounské péči na přechodnou dobu, se nedaří nalézt vhodné žadatele o obecnou pěstounskou péči/osvojení z evidence vedené Vaším úřadem. Nepředpokládá se přitom jeho návrat do biologické rodiny a není ani žádná vhodná blízká osoba, která by je mohla převzít do péče.

Krajský úřad má povinnost vyhledávat pro děti v přechodné pěstounské péči obecné pěstouny a osvojitele z evidence žadatelů jiných krajských úřadů. Zákon však nestanoví, jak často by se měl obracet na jiné krajské úřady a vyhledávat náhradní rodinu pro děti v PPPD v jejich evidenci. Abychom zjistili, jaká je běžná praxe, ptali jsme se krajů v modelové situaci, po jaké době by oslovily jiné krajské úřady se žádostí o nalezení vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči/osvojení (graf 11).

Odpovědi byly v úhrnu totožné při vyhledávání obecných pěstounů i osvojitelů, případně se drobně lišily v textovém komentáři. Polovina krajských úřadů by oslovila při vyhledávání

žadatelů o obecnou pěstounskou péči či o osvojení ostatní krajské úřady do dvou měsíců, přičemž tři krajské úřady by oslovovaly ostatní krajské úřady již v průběhu měsíce. Rovněž tři krajské úřady by ale kontaktovaly jiné krajské úřady až v rozmezí tří až čtyř měsíců. Téměř třetina respondentů (29 %) uvedla, že v praxi oslovuje jiné krajské úřady dle individuální situace dítěte, což v případě Kraje Vysočina představuje „*ihned jakmile je stabilní sociálně-právní situace dítěte (...)*“. Moravskoslezský kraj oslovuje ostatní krajské úřady až ve chvíli, kdy ví, do jakého typu péče bude dítě umístěno, což dle vyjádření kraje představuje obecně dobu tří až osmi měsíců. Jihomoravský kraj dále uvedl bez dalšího komentáře, že při vyhledávání žadatelů o osvojení se daná doba odvíjí „*dle obdržení spisové dokumentace dítěte do evidence*“.

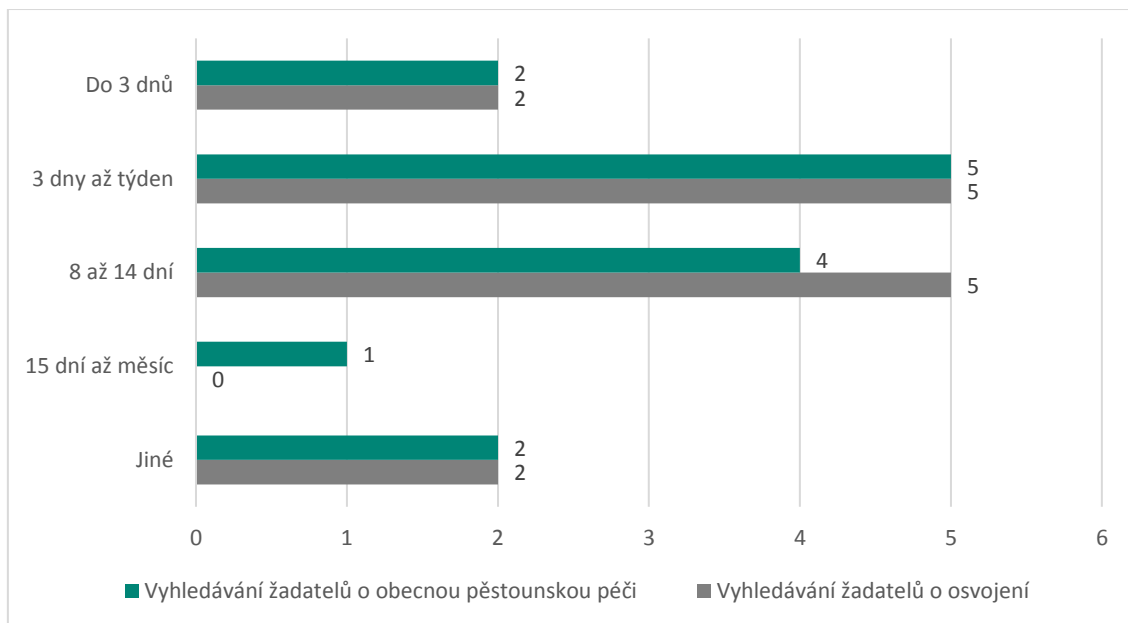
Graf 11 Doba, po jaké by krajské úřady oslovily jiné krajské úřady se žádostí o nalezení žadatelů o obecnou pěstounskou péči či o osvojení (N=14)

Znění otázek: „Po jaké době (od svěřením dítěte do přechodné pěstounské péče) byste oslovili jiné krajské úřady s žádostí o nalezení vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči z jejich evidence?“, „Po jaké době (od svěřením dítěte do přechodné pěstounské péče) byste oslovili jiné krajské úřady s žádostí o nalezení vhodných žadatelů o osvojení z jejich evidence?“

Návazně na předchozí oblast nás zajímalo, jak často většinou trvá, než ostatní krajské úřady zareagují na výzvu o vyhledání vhodných žadatelů o osvojení či obecnou pěstounskou péči (graf 12). Polovina krajů (50 %) uvedla, že ostatní kraje (shodně při vyhledávání obecných pěstounů i osvojitelů) reagují do týdne, přičemž dva kraje uvedly, že většinou mají zkušenost s reakcí do tří dnů. Pouze jeden kraj (7 %) uvedl, že při vyhledávání žadatelů o obecnou pěstounskou péči většinou obdrží reakci v průběhu 15 dnů až jednoho měsíce. Dále dva kraje (shodně pro pěstounskou péči i osvojení) uvedly možnost „Jiné“, která v daných případech zahrnuje Jihomoravský kraj, který má s ostatními kraji v praxi domluveno, že nedojde-li k zaslání informace o vytipovaných žadatelích do 14 dnů, nemají vhodné žadatele v evidenci, a Zlínský kraj, který uvedl, že v rychlosti odpovědi záleží na mnoha proměnných včetně aktuálního personálního zajištění daného úřadu či konkrétním případu dítěte v PPPD.

Graf 12 Doba, po jaké ostatní krajské úřady reagují na výzvu o vyhledání vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči či osvojení (N=14)

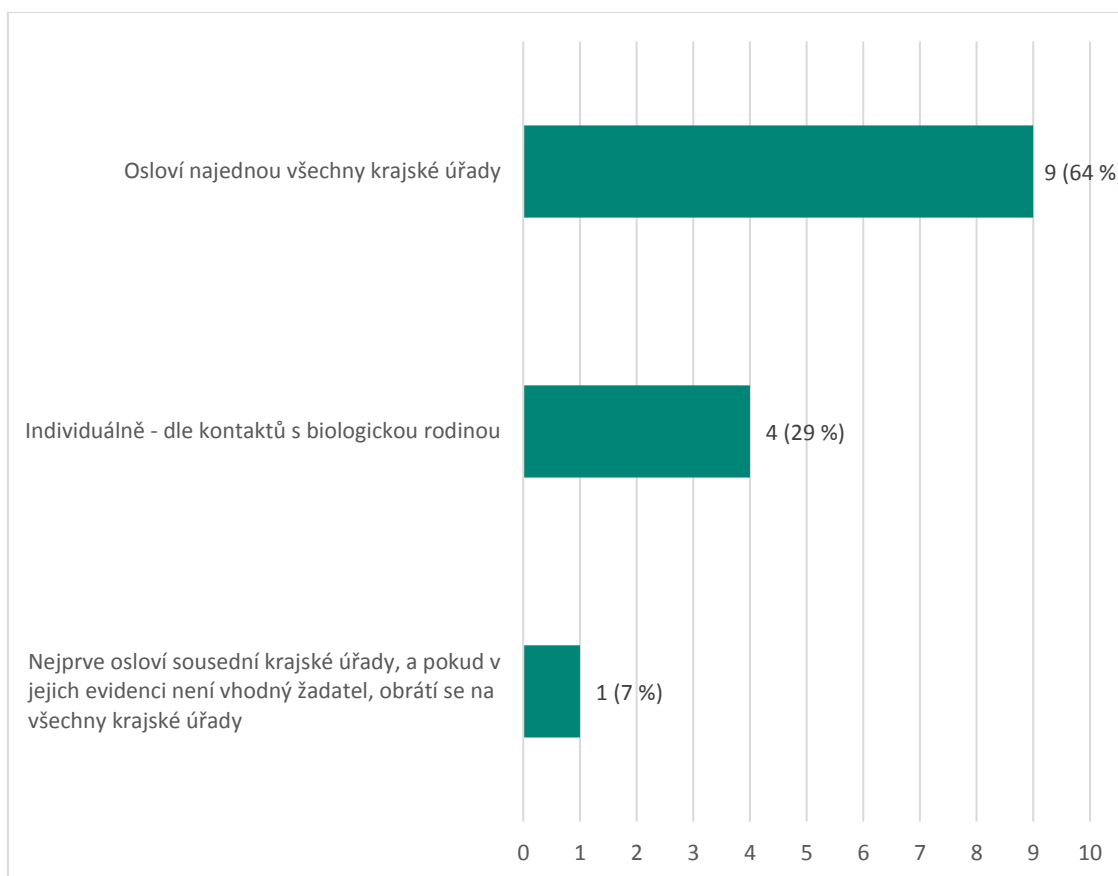

Znění otázek: „Jak dlouho na základě Vaší zkušenosti většinou trvá, než jiné krajské úřady reagují na Vaši žádost o vyhledání vhodného žadatele o obecnou pěstounskou péči?“, „Jak dlouho na základě Vaší zkušenosti většinou trvá, než jiné krajské úřady reagují na Vaši žádost o vyhledání vhodného žadatele o osvojení?“

Praxe v oslovování jiných krajských úřadů v popsané modelové situaci se může významně lišit nejen ohledem doby, která uplyne, než kraj osloví jiné krajské úřady, ale také například kontaktováním jednotlivých krajů v různých intervalech v závislosti na geografické poloze daného kraje. Kraje mohou v případě vyhledávání oslovovat buď všechny krajské úřady najednou, aby co nejdříve zajistily dítěti vhodnou formu péče, anebo osloví nejprve sousední kraje, aby například případně umožnily či usnadnily dětem v obecné pěstounské péči kontakt s biologickou rodinou – praxi krajů zobrazuje následující graf 13.

Odpovědi krajů se v dané otázce lišily dle toho, zda se jednalo o vyhledávání vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči, nebo osvojitelů. Odlišnost v přístupu vyplývá ze samotné povahy dané formy péče, kdy u pěstounské péče jsou na rozdíl od osvojení zachovány vazby na biologickou rodinu, a mělo by se při výběru vhodných žadatelů tedy přihlížet i ke vzdálenosti jejich místa bydliště od místa bydliště rodiny pro účely zajištění kontaktu dětí s rodinou. V případě obecných pěstounů by některé kraje (4 ze 14; 29 %) braly v úvahu také možné kontakty s biologickou rodinou, a tedy oslovovaly prvně kraje s dobrou dostupností pro danou biologickou rodinu dítěte v PPPD. Téměř dvě třetiny krajů (64 %) by ale na základě dosavadní praxe oslovily hned všechny krajské úřady. Pouze Středočeský kraj uvedl, že by v podobném případě oslovil nejprve sousední kraje a v případě neúspěchu se obrátil na všechny další krajské úřady. Naopak při vyhledávání osvojitelů by kraje oslovovaly až na výjimku Karlovarského kraje (který uvažoval také možné další významné vazby dítěte na daný kraj, a proto jednal individuálně) vždy hned všechny ostatní krajské úřady najednou.

Graf 13 Postup krajských úřadů při oslovení jiných krajských úřadů s žádostí o nalezení žadatelů o obecnou pěstounskou péči (N=14)

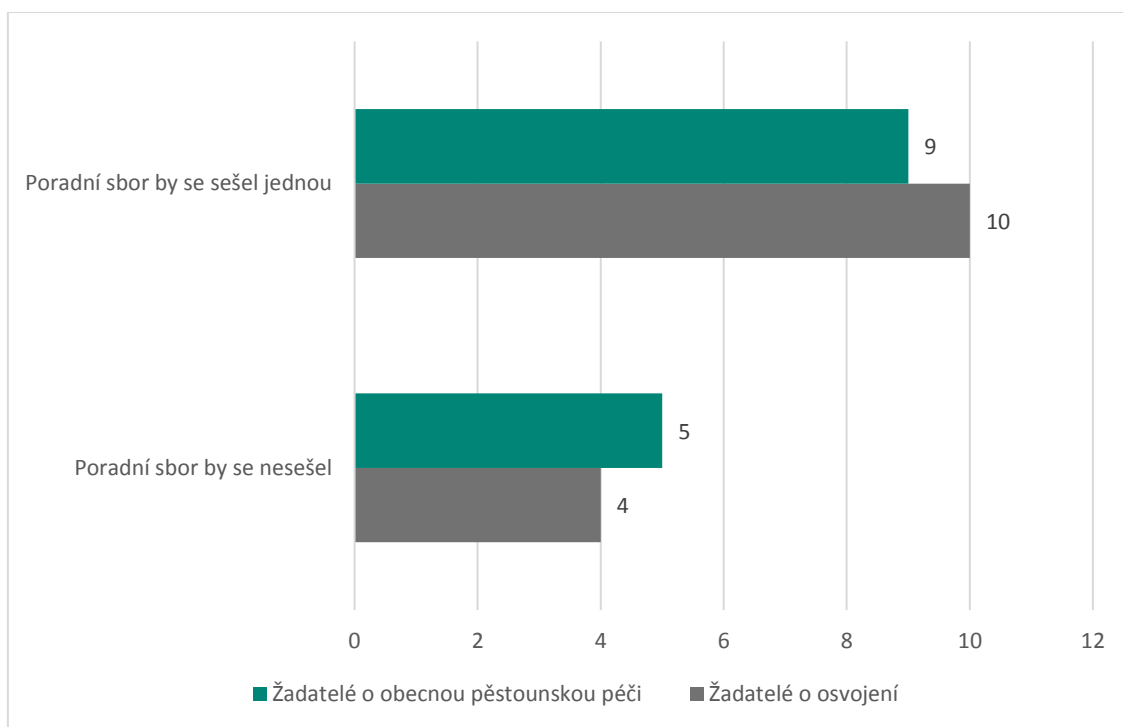

Znění otázek: „Jak byste postupovali v případě, že pro dítě hledáte vhodné žadatele o obecnou pěstounskou péči z evidence jiných krajských úřadů?“, „Jak byste postupovali v případě, že pro dítě hledáte vhodné žadatele o osvojení z evidence jiných krajských úřadů?“

Při oslovování jiných krajských úřadů se žádostí o nalezení vhodných žadatelů o osvojení či o obecnou pěstounskou péči může hrát roli také to, zda a kolikrát se sejde poradní sbor (či jiný panel, poradní skupina, kolegium, které se podílí na závěrečné fázi výběru vhodných náhradních pečovatелů pro konkrétní dítě, tzv. párování) než krajský úřad osloví jiné krajské úřady se žádostí o nalezení vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči/osvojení. Jaká je praxe v jednotlivých krajích zobrazuje graf 14.

Devět krajů uvedlo, že v případě vyhledávání vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči by se poradní sbor sešel jednou, v pěti krajích by se poradní sbor ani jiný poradní orgán nesešel vůbec předtím, než by krajské úřady oslovily jiné krajské úřady. Odpovědi v případě vyhledávání vhodných žadatelů o osvojení se významně neliší od běžné praxe při vyhledávání obecných pěstounů, v deseti krajích by se před oslovením jiných krajů jednou sešel poradní sbor a čtyři kraje by oslovily ostatní krajské úřady bez schůzky poradního sboru. Nikdo z respondentů neuvedl, že se poradní sbor sešel více než jednou.

Graf 14 Setkávání poradního sboru před oslovením jiných krajských úřadů se žádostí o nalezení žadatelů o obecnou pěstounskou péči či o osvojení (N=14)

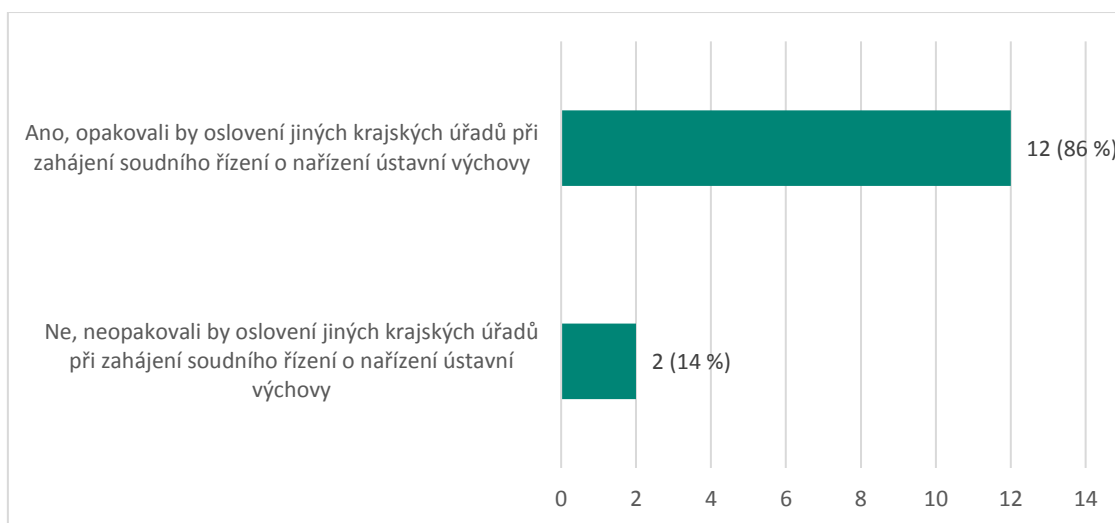
Znění otázek: „Kolikrát by se sešel poradní sbor (či jiný panel, poradní skupina, kolegium, které se podílí na závěrečné fázi výběru vhodných náhradních pečovatелů pro konkrétní dítě, tzv. párování) než byste poprvé oslovili jiné krajské úřady s žádostí o nalezení vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči z jejich evidence?“, „Kolikrát by se sešel poradní sbor (či jiný panel, poradní skupina, kolegium, které se podílí na závěrečné fázi výběru vhodných náhradních pečovatелů pro konkrétní dítě, tzv. párování) než byste poprvé oslovili jiné krajské úřady s žádostí o nalezení vhodných žadatelů o osvojení?“

Zlínský kraj dále k oblasti setkávání poradních sborů obsáhleji přiblížil vlastní praxi, kde blíže specifikuje podobu a účel setkání, jež předchází kontaktování dalších krajských úřadů.

(...) odborný panel je v našem případě svoláván poté, co v týmu NRP (sociální pracovnice, psychologové) předvytipují alespoň jednu či více rodin, případně když máme jiným krajem zaslánu dokumentaci žadatelů. Před tímto jednáním za účasti externích odborníků, ale probíhají průběžná týmová setkání, kdy možnosti pro dítě v rámci naší evidence zvažujeme. Zvolili jsme odpověď A (poradní sbor by se před kontaktováním ostatních krajských úřadů nesešel – pozn. autora), ale není to zcela vypovídající.

Pěstounská péče na přechodnou dobu dle zákona může až na výjimky trvat maximálně po dobu jednoho roku, což je dostatečná doba na to aby krajské úřady oslovily v případě prvotního neúspěchu při vyhledávání obecných pěstounů či osvojitelů ostatní krajské úřady vícekrát. Proto nás zajímalo, zda by krajské úřady takto v nastíněné modelové situaci činily (graf 15) a pokud ano, po jaké době od prvního oslovení. V obou formách péče všichni respondenti uvedli, že by opakovaně oslovili jiné krajské úřady.

Graf 15 Opakování oslovení jiných krajských úřadů o vyhledání žadatelů o obecnou pěstounskou péči či osvojení při zahájení soudního řízení o nařízení ústavní výchovy (N=14)

Znění otázek: „Opakovali byste oslovení jiných krajských úřadů s žádostí o vyhledání vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči od zahájení soudního řízení o nařízení ústavní výchovy dítěte?“, „Opakovali byste oslovení jiných krajských úřadů s žádostí o vyhledání vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči od zahájení soudního řízení o nařízení ústavní výchovy dítěte?“

Frekvence oslovování jiných krajských úřadů ve vyhledávání obecné pěstounské péče se však značně lišila, přičemž téměř polovina z nich (46 %, 6 ze 13⁴) uváděla dva až tři měsíce od prvního neúspěšného kontaktování jiných krajských úřadů. Pouze Jihočeský kraj uvedl kratší interval, který činil jeden až dva měsíce. Středočeský kraj naopak uvedl pouze maximální dobu, po které by odeslal znovu žádost na ostatní kraje, ta činila šest měsíců. Podobně dlouho dobu (čtyři až šest měsíců) uvedl Pardubický kraj, přičemž bez dalšího odkázal také na proces posouzení zájemců o pěstounskou péči. Praxe v Plzeňském kraji byla odstupňovaná dle věku, kdy do šesti let dítěte by kraj oslovoval ostatní během dvou až tří měsíců, a u dětí starších šesti let by kontaktoval ostatní kraje až po šesti měsících. Ostatní kraje odpověděly neurčitě s odkazem na povahu individuálního případu toho daného dítěte v PPPD.

Většina respondentů (69 %, 9 ze 13⁵) odpověděla shodně při vyhledávání žadatelů o obecnou pěstounskou péči i žadatelů o osvojení. Ostatní uvedli v případě vyhledávání žadatelů o osvojení kratší frekvence, jmenovitě hlavní město Praha (jeden až tři měsíce), Královéhradecký kraj (dva měsíce), Pardubický kraj (čtyři měsíce) a Středočeský kraj (čtyři měsíce).

Osobní péče o dítě má zásadně přednost před péčí ústavní. Podle občanského zákoníku, pokud nelze dítě navrátit do rodiny, může být svěřeno do osobní péče pěstounovi, pěstounská péče má přitom přednost před péčí o dítě v ústavní výchově.⁶ Rovněž Ministerstvo práce a sociálních věcí jasně deklarovalo, že osvojení či umístění dítěte

4 Uvádíme pouze 13 odpovědí, jeden krajský úřad na danou otázku neodpověděl.

5 Uvádíme pouze 13 odpovědí, jeden krajský úřad na danou otázku neodpověděl.

6 Ustanovení § 958 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

do obecné pěstounské péče má vždy přednost před umístěním dítěte do ústavní výchovy. Jedním z nástrojů, které mohou kraje využít, pokud je zahájeno soudní řízení o nařízení ústavní výchovy, je opakovaná žádost ostatním krajským úřadům o vyhledání vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči či o osvojení. Ptali jsme se krajů, jak by reagovaly v popsané modelové situaci při zahájení soudního řízení o nařízení ústavní výchovy. Celkem 12 krajů (86 %) by opakovalo oslovení jiných krajských úřadů. Pouze Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj by jiné krajské úřady opětovně neoslovovaly, a to přesto, že právě Moravskoslezský kraj eviduje v roce 2019 nejvíce dětí (6) ze všech krajů, které směřovaly z PPPD do ústavní výchovy (spolu se Zlínským krajem, kde také směřovalo šest dětí z PPPD do ústavní výchovy). Odpovědi byly totožné v případech vyhledávání obecných pěstounů i osvojitelů.

Praxe v oslovování jiných krajských úřadů v popsané modelové situaci se může významně lišit nejen ohledem doby, po jaké kraj jiné krajské úřady osloví, ale také například kontaktováním jednotlivých krajů v různých intervalech v závislosti na lokalitě daného kraje.

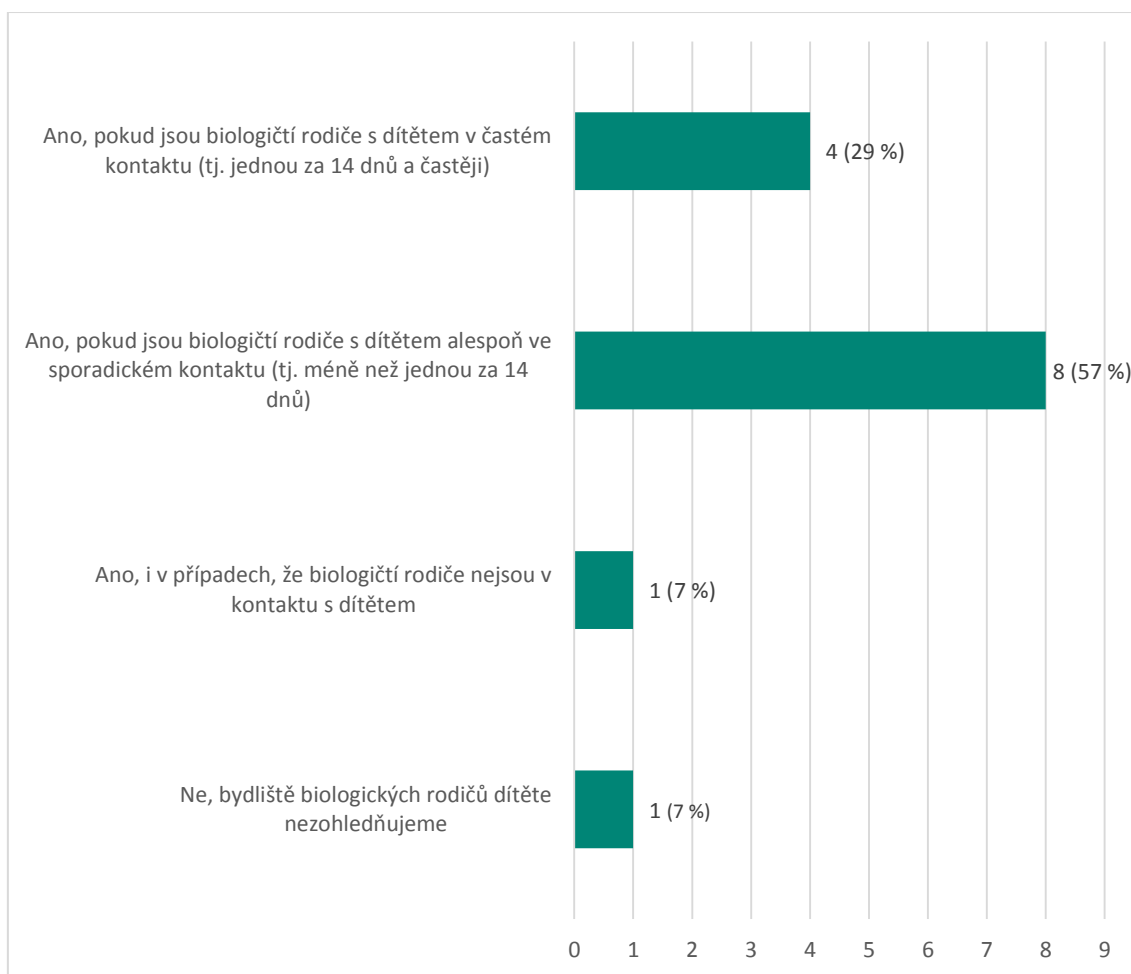
Zákon o sociálně-právní ochraně dětí stanovuje, že obecní pěstouni mají povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s biologickými rodiči a umožnit styk rodičů s daným dítětem.⁷ Uvedený závazek může do jisté míry limitovat možnosti umístění dítěte do obecné pěstounské péče žadatelů o tuto péči v jiném krajském úřadě. Krajské úřady by však měly zohledňovat místo bydliště biologických rodičů, a to zejména pokud jsou alespoň v občasném kontaktu s dětmi.⁸ Zda a jak krajské úřady při oslovování ostatních krajských úřadů při vyhledávání vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči pro děti v PPPD zohledňují bydliště biologických rodičů daného dítěte (a tedy oslovují primárně krajské úřady v dobré dostupnosti od tohoto bydliště), přibližuje graf 16.

Většina krajů (57 %), téměř dvě třetiny zvažuje při vyhledávání vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči u jiných krajských úřadů bydliště biologických rodičů, pokud jsou s dítětem alespoň ve sporadickém kontaktu (sporadickým kontaktem se rozumí méně než jednou za 14 dnů). Téměř třetina krajů (29 %) vyžaduje častý kontakt rodičů pro to, aby zohlednily jejich bydliště při vyhledávání obecných pěstounů pro dítě v PPPD. Pouze Zlínský kraj by zohlednil bydliště biologických rodičů při vyhledávání obecné pěstounské péče pro dítě v PPPD, a to i pokud nejsou rodiče v kontaktu s dětmi v PPPD. Naopak jedině Karlovarský kraj by bydliště biologických rodičů nezohlednil vůbec. Královéhradecký kraj dále ještě doplnil, že v případě nedostatku žadatelů o obecnou pěstounskou péči vytipovávají „*rodiny z jiných KÚ bez ohledu na vzdálenost od bydliště rodičů*“, byť jsou si vědomi, že „*vhodnější by byla rodina ze sousedního KÚ*“.

7 V souladu s ustanovením § 47 a odst. 2 písm. h) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

8 V souladu s ustanovením § 971 odst. 4 občanského zákoníku.

Graf 16 Zohledňování bydliště biologických rodičů při vyhledávání žadatelů o obecnou pěstounskou péči u jiných krajských úřadů (N=14)

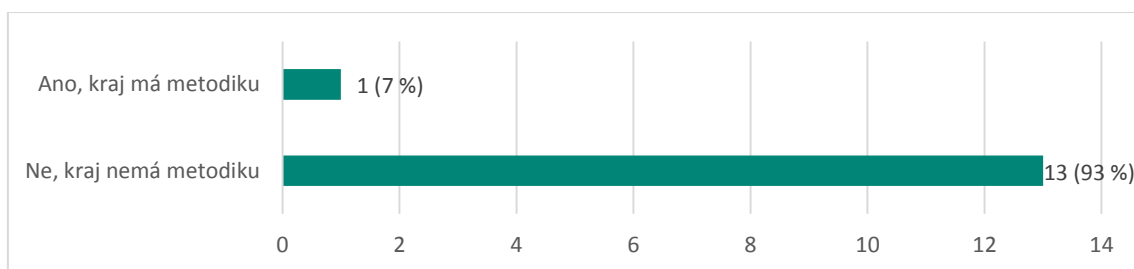

Znění otázky: „Pokud byste oslovovali jiné krajské úřady s žádostí o vyhledání vhodného žadatele o obecnou pěstounskou péči z jejich evidence, zohlednili byste bydliště biologických rodičů dítěte?“

Zákon stanoví, že krajský úřad pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče vyhledává pro děti ve své evidenci žadatele z evidence své a z evidence vedené jinými krajskými úřady.⁹ Zákon však neuvádí, s jakou frekvencí by to měl krajský úřad dělat. Jistým způsobem, jak by krajské úřady mohly vyřešit nejasnosti ohledně žádoucího postupu při vyhledávání, by mohla být tvorba vnitřní metodiky (či jiných pokynů), která by specifikovala postup příslušných pracovníků (včetně stanovení termínů a závazků pro individuální přístup k danému dítěti v PPPD). Graf 17 však dokládá, že pouze jeden kraj (7 %) disponuje podobnou metodikou či jiným systémem, který by daný postup upravoval. Jedná se o Plzeňský kraj, který bez bližšího komentáře popsal metodiku jako „*stručná interní metodika v písemné podobě*“. Rovněž Kraj Vysočina uvedl, že disponuje podobnou metodikou, jeho odpověď jsme však zařadili do kategorie „Ne, kraj nemá metodiku“, protože z popisu se jedná spíše o ustálenou praxi, zvyklosti daného úřadu než jasně stanovený pracovní postup.

⁹ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

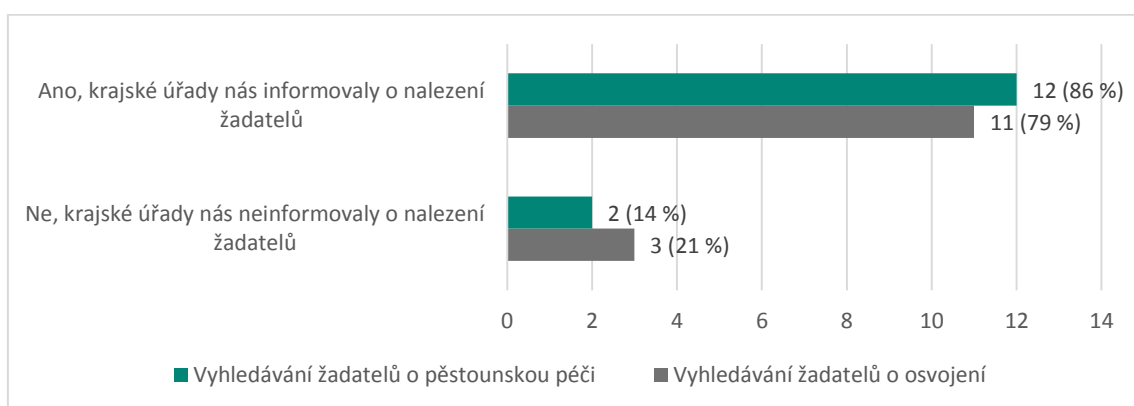
Graf 17 Existence metodiky pro vyhledávání žadatelů o obecnou pěstounskou péči či o osvojení u jiných krajských úřadů (N=14)

Znění otázek: „Máte zavedený systém, metodiku či jiné pokyny, týkající se toho, jak často se máte obracet na jiné krajské úřady (případně za jaké situace máte svoji žádost zopakovat) v případě, že hledáte žadatele o obecnou pěstounskou péči pro dítě v přechodné pěstounské péči?“, „Máte zavedený systém, metodiku či jiné pokyny, týkající se toho, jak často se máte obracet na jiné krajské úřady (případně za jaké situace máte svoji žádost zopakovat) v případě, že hledáte žadatele o osvojení pro dítě v přechodné pěstounské péči?“

V případě, že krajský úřad kontaktuje ostatní krajské úřady se žádostí o vyhledání vhodných žadatelů o osvojení či obecnou pěstounskou péči pro děti v PPPD, a nepodaří se hned napoprvé najít obecné pěstouny či osvojitele, může být pro tyto ostatní krajské úřady užitečné, pokud je daný krajský úřad kontaktuje, když nalezne vhodné žadatele (krajské úřady se např. případem nemusí nadále zabývat). Krajských úřadů jsme se ptali na to, zda je jiné krajské úřady v posledních dvou letech takto kontaktovaly (graf 18), což v případě vyhledávání obecných pěstounů potvrdily dva kraje (14 %) a v případě vyhledávání osvojitelů uvedly tři kraje (21 %). Dále jsme se krajských úřadů ptali, o které jiné krajské úřady se jednalo, přičemž třikrát uvedly hlavní město Praha, Jihočeský kraj a Pardubický kraj. Naopak ani jednou žádný kraj nekontaktovaly v případě nalezení vhodných žadatelů Jihomoravský kraj, Karlovarský kraj, Moravskoslezský kraj, Plzeňský kraj a Ústecký kraj.

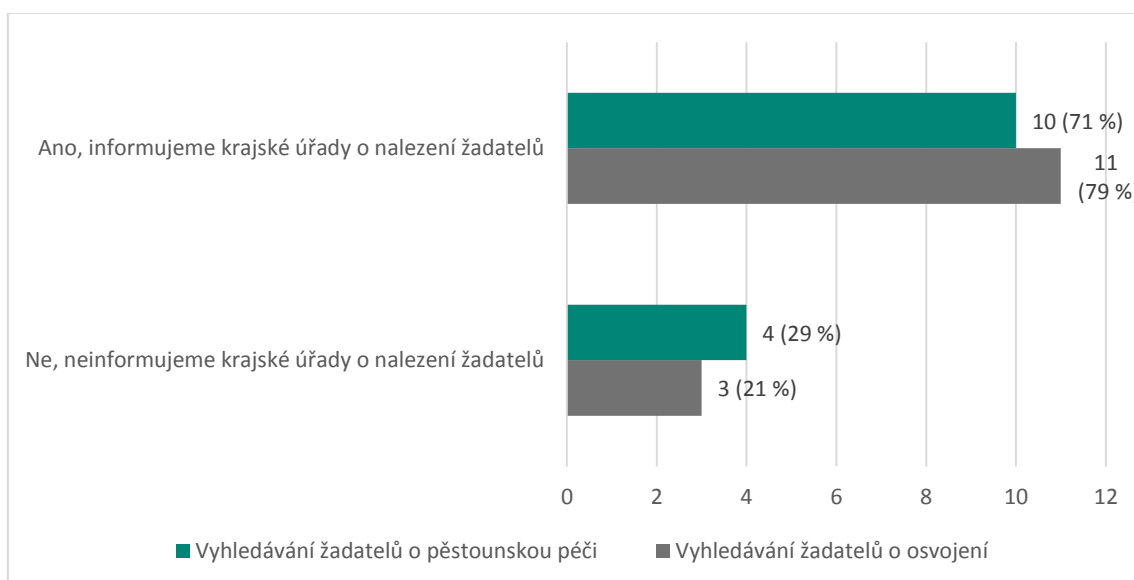
Graf 18 Informování krajského úřadu jinými krajskými úřady, pokud našly vhodné žadatele o osvojení či o obecnou pěstounskou péči (N=14)

Znění otázek: „ Máte za poslední dva roky zkušenost s tím, že některé krajské úřady Vás po Vaší prvotní neúspěšné žádosti o nalezení vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči pro dítě v přechodné pěstounské péči z jejich evidence následně samy kontaktovaly, že v mezidobí našly vhodné žadatele?“, „ Máte za poslední dva roky zkušenost s tím, že některé krajské úřady Vás po Vaší prvotní neúspěšné žádosti o nalezení vhodných žadatelů o osvojení pro dítě v přechodné pěstounské péči z jejich evidence následně samy kontaktovaly, že v mezidobí našly vhodné žadatele?“

Stejně tak jsme od krajů zjišťovali, zda v případě nalezení vhodných žadatelů samy aktivně v posledních dvou letech kontaktovaly jiné krajské úřady (které dříve oslovily se žádostí o nalezení vhodných žadatelů o osvojení/obecnou pěstounskou péči), což přibližuje graf 19. To nám potvrdily pouze čtyři kraje (29 %) v případě vyhledávání obecných pěstounů a tři kraje (21 %) při vyhledávání osvojitelů. Překvapivé je, že takto odpověděly také Plzeňský kraj a Karlovarský kraj, od nichž podobnou zprávu žádný z dalších respondentů neuvedl. Kraj Vysočina, Zlínský kraj, Plzeňský kraj a Karlovarský kraj dále doplnily, že kontaktují ostatní kraje pouze v případech, že od daných krajů obdržely informace o vytipovaných žadatelích. Zlínský kraj rovněž kontaktuje ostatní kraje v případě, že se dotazují, zda pro dítě stále hledají pěstounskou péči nebo osvojení.

Graf 19 Informování jiných krajských úřadů ze strany domácího krajského úřadu, pokud nalezly vhodné žadatele o osvojení či o obecnou pěstounskou péči (N=14)

Znění otázek: „Informovali jste v posledních dvou letech jiné krajské úřady o tom, že jste dítěti v přechodné pěstounské péči, pro které jste se snažili nalézt žadatele z evidencí vedených jinými krajskými úřady, našli vhodné žadatele o obecnou pěstounskou péči?“, „Informovali jste v posledních dvou letech jiné krajské úřady o tom, že jste dítěti v přechodné pěstounské péči, pro které jste se snažili nalézt žadatele z evidencí vedených jinými krajskými úřady, našli vhodné žadatele o osvojení?“

1.3 Další zjištění

Na závěr měli respondenti možnost uvést případné připomínky či komentáře k výzkumnému tématu. Této možnosti využilo osm krajských úřadů (57 %), přičemž většina z nich reagovala na konkrétní body v dotazníku (zařazeno do příslušných kapitol).

Další tematické oblasti komentářů a připomínek představují jednak bližší popis praxe vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů ve vlastní evidenci i v evidencích jiných krajských úřadů, stížnosti na chybějící zpětnou vazbu od ostatních krajských úřadů, ale také návrh řešení části problémů, a sice zavedení elektronické databáze žadatelů o pěstounskou péči a osvojení.

(...) Využívání PPPD a práci s přechodnými pěstouny věnujeme velkou pozornost. Stejně tak hledání dalšího řešení pro děti tam umístěné. Máme zájem na tom, aby děti v přechodné pěstounské rodině nezůstávaly déle než je nutné, a tím chránily zájmy dítěte, ale i síly přechodných pěstounů. Na druhou stranu je to institut využívaný v krizových situacích, ke kterým v rodinách dochází a někdy je třeba dát čas i původní rodině. To je v kompetenci OSPOD, se kterými se snažíme komunikovat o tom, jak se případ dítěte vyvíjí a zda bude třeba hledat náhradní rodinu, případně kdy. Nelze tedy uvést jeden údaj v podobě počtu měsíců.

Zlínský kraj

Po obdržení dokumentace dítěte a jeho odborném posouzení zjistíme pouhým dotazem mezi kolegy, zda je v evidenci KÚKK vhodný pěstoun (osvojitel), pokud ne, neprodleně oslovíme jiné KÚ. (...). K vyhledávání vhodných náhradních rodičů z jiných krajů využíváme krom dotazů na jiné krajské úřady také rubriku (elektronickou i časopisovou) „Hledáme tě, mámo, táto!“ a rubriku „Potřebujeme rodinu“ na webových stránkách www.pestounskapecevkcz.

Karlovarský kraj

Uvítali bychom aktualizovanou elektronickou evidenci, tak, aby kraje mohly již konkrétně kontaktovat daný kraj.

Pardubický kraj

V některých případech nám chybí zpětná vazba, zda byli námi navrhovaní žadatelé vytipováni pro konkrétní dítě.

Jihočeský kraj

Od chvíle, kdy pěstounka na přechodnou dobu přebere dítě, často hned nelze vyhledávat vhodnou náhradní rodinu, protože v tu chvíli není dořešena situace dítěte, zda si rodiče upraví poměry, zda podepíše souhlas s osvojením, jak rozhodne případný soud... Opakovat žádost o mezikrajskou spolupráci má smysl v době, kdy krajské úřady zařadily nové žadatele. V mezidobí často zařadíme naše žadatele, které k dítěti můžeme tipovat. Většina dětí z PPPD je posléze umístěna v rodinách. V našem kraji je nedostatek dlouhodobých pěstounů. V krátké době po zařazení jsou tipováni k dětem.

Kraj Vysočina

2. Orgány sociálně-právní ochrany dětí obecních úřadů obcí s rozšířenou působností

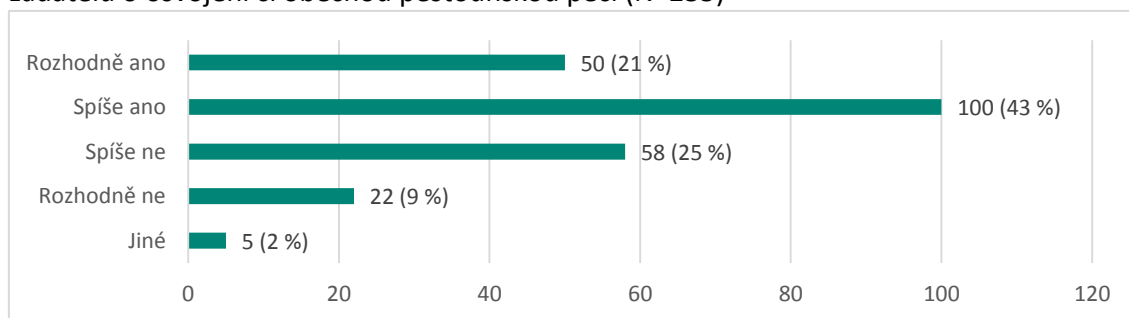
Dotazník orgánům sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (dále jen „OÚ ORP“) obsahoval otázky směřující především ke stávající praxi vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v pěstounské péči na přechodnou dobu. Okruhy otázek byly zaměřeny na informovanost OSPOD v procesu vyhledávání žadatelů o osvojení nebo obecnou pěstounskou péči (kap. 2.1), dále na postoje k zavedení jednotné celostátně dostupné databáze žadatelů o obecnou pěstounskou péči a osvojení (kap. 2.2) a spolupráci s krajskými úřady (kap. 2.3). V závěru měli respondenti možnost se vyjádřit nad rámec kladených otázek (kap. 2.4).

2.1 Informovanost v procesu vyhledávání žadatelů o osvojení nebo obecnou pěstounskou péči

Přestože krajské úřady jsou zodpovědné za zprostředkování osvojení či obecné pěstounské péče dětem v přechodné pěstounské péči, tak právě orgány sociálně-právní ochrany dětí na OÚ ORP jsou zodpovědné za řešení situace samotného dítěte – nejlépe znají kontext toho, jak se dítě dostalo do PPPD i co této situaci předcházelo, orientují se v rodinných a sociálních poměrech daných dětí a jejich primárním zájmem vždy musí ochrana práv a zájmů těchto dětí. Proto nás zajímalo, jak jsou OSPOD informovány o krocích, které krajský úřad realizuje při zprostředkování osvojení či obecné pěstounské péče (graf 20) a jak samotná spolupráce mezi OSPOD a krajskými úřady probíhá (zda kraj OSPOD zapojuje při rozhodování o umístění dítěte do pěstounské péče či osvojení nebo si OSPOD naopak samy musejí žádat informace od krajských úřadů apod.).

Většina OSPOD, téměř dvě třetiny (64 %), se cítí být o krocích jim příslušného krajského úřadu při vyhledávání žadatelů o osvojení či obecnou pěstounskou péči rozhodně nebo spíše informována. Načež ale navazovala silná, čtvrtinová (25 %) skupina respondentů, která se cítila nepříliš dobře informována v krocích, které krajský úřad realizuje. Nezanedbatelná část OSPOD, téměř desetina (9 %), výrazně vyjádřila nedobrou informovanost o postupu krajského úřadu. Zbytková kategorie Jiné (2 %) zahrnuje především respondenty, kteří dosud neměli zkušenosti s danou agendou.

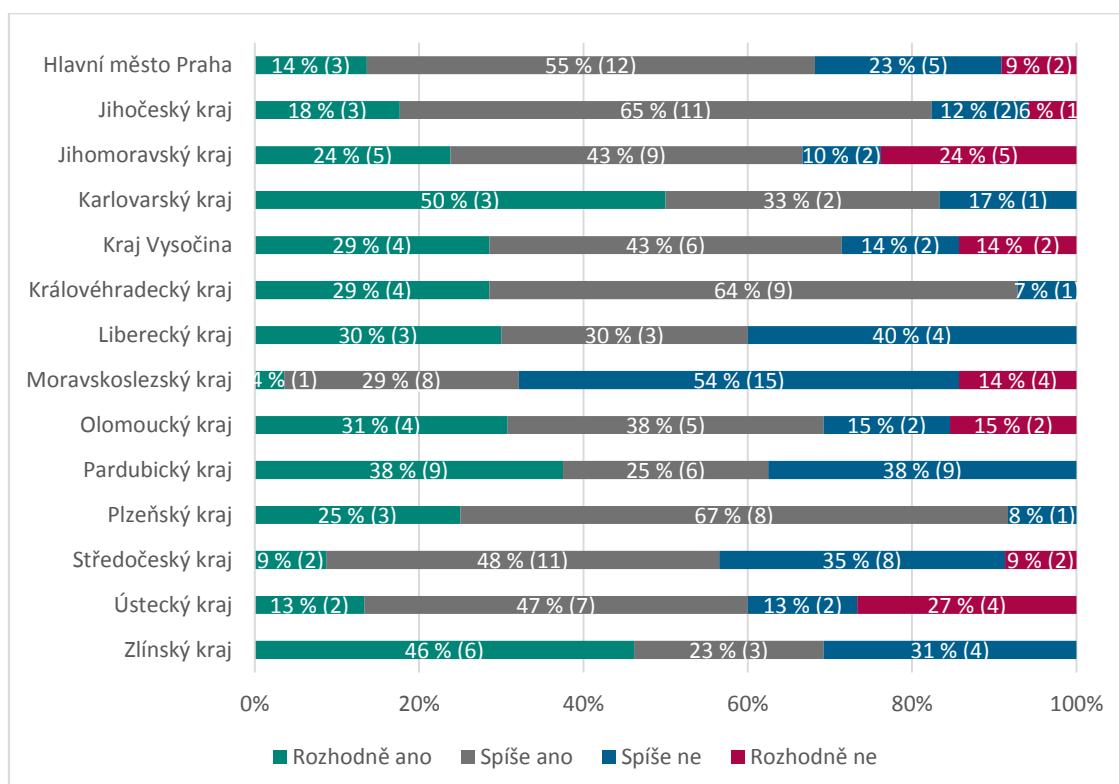
Graf 20 Informovanost OSPOD o krocích příslušného krajského úřadu při vyhledávání žadatelů o osvojení či obecnou pěstounskou péči (N=235)

Znění otázky: „Cítíte se dostatečně informováni o tom, jaké konkrétní kroky příslušný krajský úřad realizuje pro to, aby vyhledal obecné pěstouny a osvojitele pro děti v přechodné pěstounské péči v jednotlivých případech?“

Bližší pohled na to, jak OSPOD vnímají informovanost o krocích příslušného krajského úřadu, poskytne detail dle jednotlivých krajů (graf 21), z něhož je zřejmé, že nejhůře informované se cítí OSPOD v Moravskoslezském kraji, následuje Jihomoravský a Ústecký kraj. Jedině v Moravskoslezském kraji však OSPOD vnímají spíše špatnou až špatnou informovanost v nadpoloviční většině (dokonce 67 %) všech úřadů OSPOD. Naopak nejlépe informované se cítí OSPOD v Karlovarském, Pardubickém, Královéhradeckém, Zlínském a Plzeňském kraji, kde žádný z respondentů neuvedl silnou neinformovanost o krocích daného krajského úřadu.

Graf 21 Hodnocení informovanosti OSPOD o krocích příslušného krajského úřadu při vyhledávání žadatelů o osvojení či obecnou pěstounskou péči dle krajů (N=230)

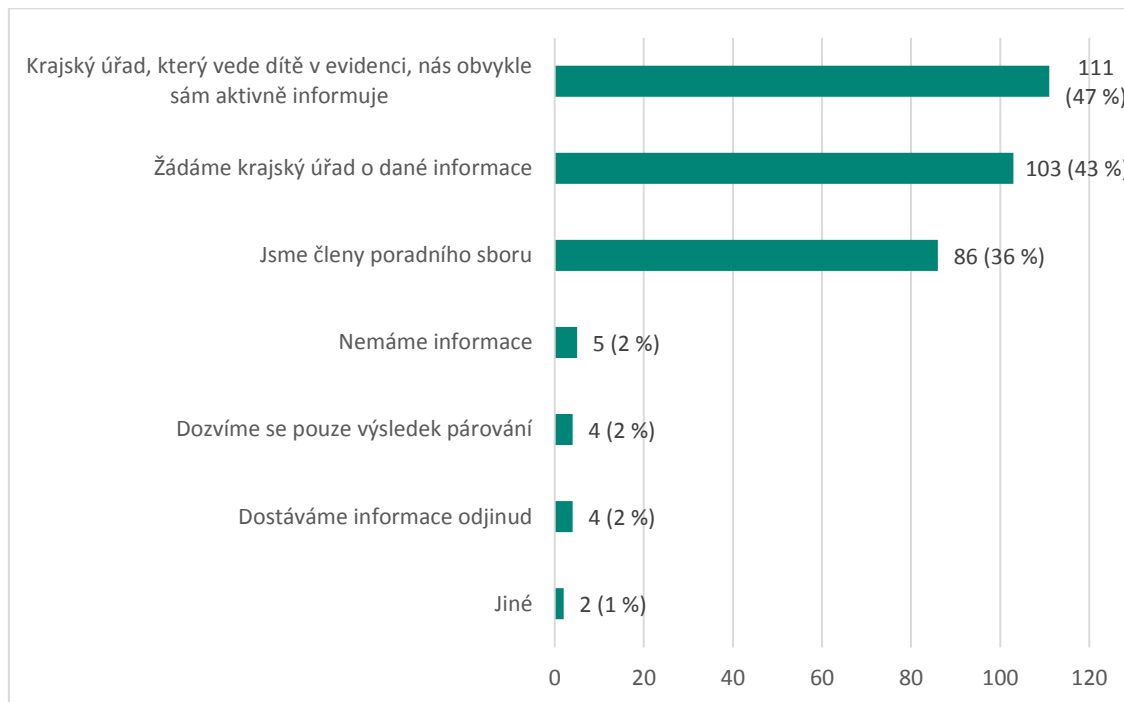

Znění otázky: „Cítíte se dostatečně informováni o tom, jaké konkrétní kroky příslušný krajský úřad realizuje pro to, aby vyhledal obecné pěstouny a osvojitele pro děti v přechodné pěstounské péči v jednotlivých případech?“

Dále jsme se zaměřili na to, jak a odkud čerpají OSPOD informace o krocích příslušného krajského úřadu při vyhledávání žadatelů o osvojení či obecnou pěstounskou péči (graf 22). Nejvíce, téměř polovina OSPOD (47 %) uvedla, že je příslušný úřad obvykle sám aktivně informuje. Podobně velká část respondentů (43 %) uvedla, že oni sami žádají domácí krajský úřad o informace. Rovněž ale čtyři respondenti (2 %) uvedli, že při párování se dozví pouze výsledek a nejsou zpravováni o jednotlivých krocích a pět OSPOD (2 %) upozornilo na to, že se k nim nedostávají žádné informace, a to někdy i v případě, že o informace žádají. Pouze přibližně třetina OSPOD (36 %) se člensky účastní poradního sboru (či jiného panelu, poradní skupiny, kolegia, které se podílí na závěrečné fázi výběru vhodných náhradních pečovatелů pro konkrétní dítě, tzv. párování). Čtyři OSPOD uvedly, že získávají informace z jiného zdroje,

a sice z magistrátu příslušného města. Kategorie Jiné (1 %) zahrnuje odpovědi respondentů, kteří nemají zkušenost s vyhledáváním pěstounské péče nebo osvojení.

Graf 22 Původ informací pro OSPOD o krocích příslušného krajského úřadu při vyhledávání žadatelů o osvojení či obecnou pěstounskou péči (N=235)

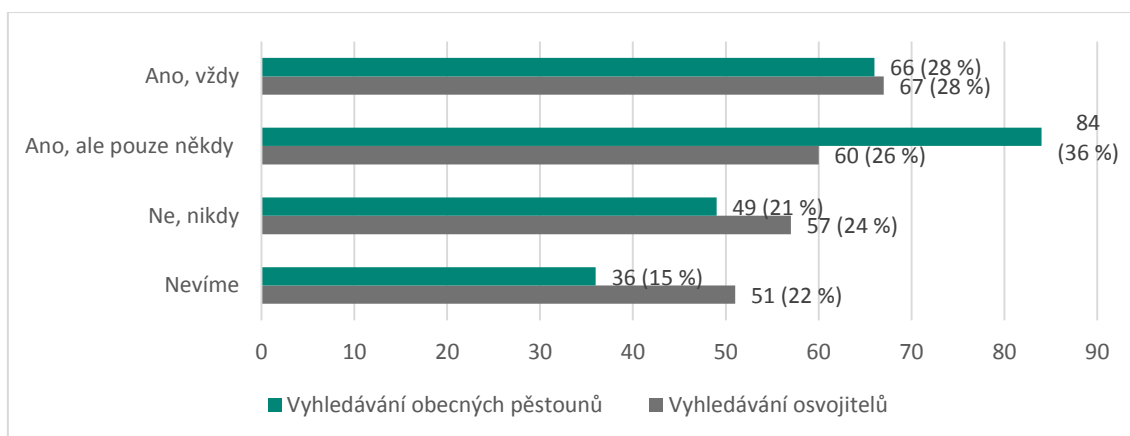
Pozn.: Součet kategorií převyšuje celkový součet respondentů, jelikož ti mohli označit více odpovědí.

Znění otázky: „Jak získáváte informace o krocích, které příslušný krajský úřad realizuje pro to, aby vyhledal vhodného žadatele o obecnou pěstounskou péči a osvojení pro děti v přechodné pěstounské péči?“

Vedle původu informací o krocích příslušného krajského úřadu při vyhledávání vhodných žadatelů o pěstounskou péči nebo osvojení nás rovněž zajímalo, zda mají OSPOD přehled o tom, jak často krajské úřady kontaktují ostatní krajské úřady s žádostí o vyhledání vhodných uživatelů v jejich evidencích (graf 23). Jak už jsme zmiňovali výše, je to právě OSPOD, jehož povinností je ochrana zájmů a práv dítěte, a je tudíž i v zájmu OSPOD, aby pro dítě byla co nejdříve zprostředkována vhodná péče a v krajním případě se nedostalo do ústavního zařízení.

Obecně lze hodnotit, že OSPOD mají menší přehled o krocích krajského úřadu ve vyhledávání vhodných žadatelů u jiných krajů v případě žadatelů o osvojení, kdy téměř čtvrtina (24 %) z celkového počtu nemá nikdy informace o postupu kraje a více než pětina (22 %) neví, zda se krajský úřad jiných krajů dotazuje, či ne (z odpovědí na další otázky vyplývá, že se OSPOD někdy pouze dozví výsledek zprostředkování). V případě vyhledávání žadatelů o osvojení přibližně pětina (21 %) všech OSPOD nikdy nemá informace o postupu kraje a více než sedmína (15 %) všech OSPOD neví, zda se daný kraj dotazuje jiných krajských úřadů. Pouze přibližně čtvrtina OSPOD (shodně ve věci vyhledávání obecných pěstounů i osvojitelů) má vždy přehled o tom, kdy krajské úřady kontaktují jiné krajské úřady ve věci vyhledávání vhodných žadatelů o pěstounskou péči nebo osvojení.

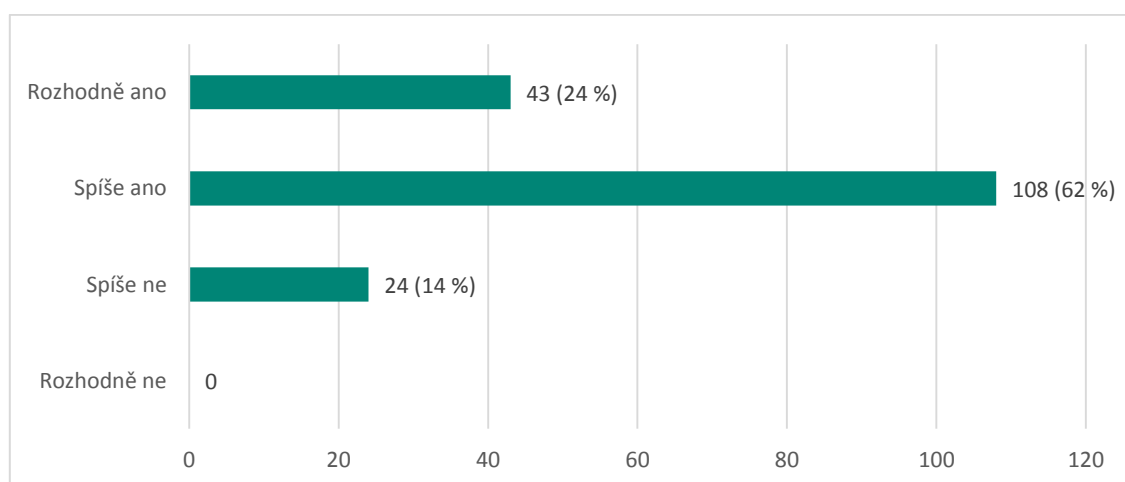
Graf 23 Informovanost OSPOD o kontaktování jiných krajských úřadů příslušným krajským úřadem při vyhledávání žadatelů o obecnou pěstounskou péči a osvojení (N=235)

Znění otázky: „Dozvíte se obvykle o tom, že se krajský úřad, který vede v evidenci dítě v přechodné pěstounské péči, dotázal jiného krajského úřadu, zda má ve své evidenci vhodné žadatele o obecnou pěstounskou péči pro toto dítě? Bez ohledu na to, zda jiný kraj dokázal vhodného žadatele zajistit.“, „Dozvíte se obvykle o tom, že se krajský úřad, který vede v evidenci dítě v přechodné pěstounské péči, dotázal jiného krajského úřadu, zda má ve své evidenci vhodné žadatele o osvojení pro toto dítě? Bez ohledu na to, zda jiný kraj dokázal vhodného žadatele zajistit.“

Respondentů, kteří měli přehled o krocích kraje ve vyhledávání žadatelů u jiných krajských úřadů pouze v některých případech, nikdy nebo nevěděli, jsme se ptali, jak hodnotí uvedenou frekvenci dotazování (graf 24). V případě vyhledávání obecných pěstounů nejvíce OSPOD, téměř dvě třetiny (62 %), hodnotilo frekvenci kontaktování jiných krajských úřadů jako spíše přiměřenou. Jako rozhodně dostatečnou ji zhodnotila téměř čtvrtina (24 %) a jako spíše nedostatečnou přibližně sedmina všech respondentů (14 %).

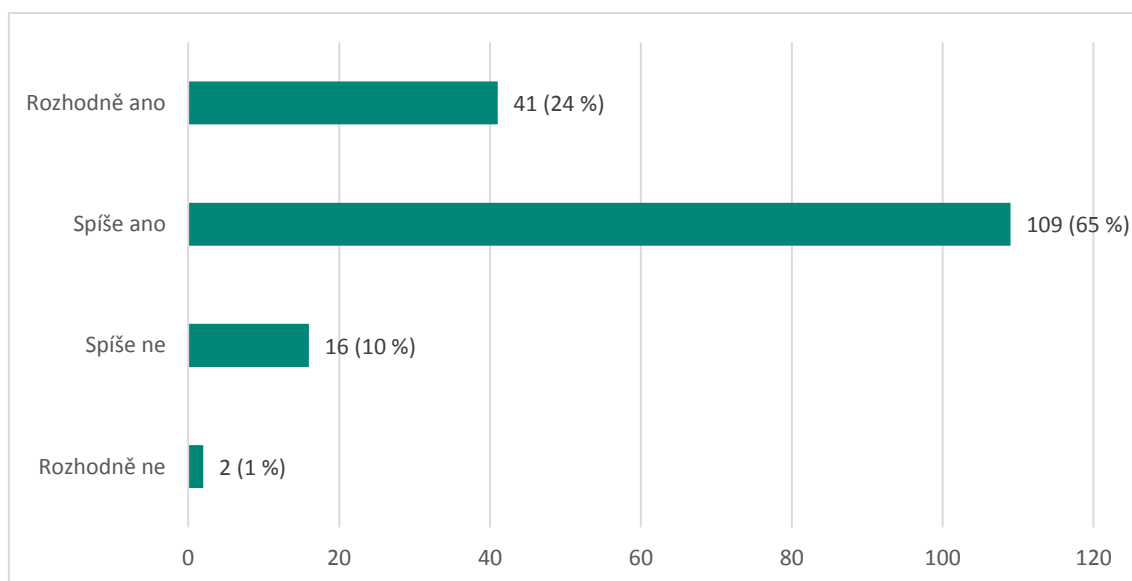
Graf 24 Hodnocení dostatečnosti frekvence kontaktování jiných krajských úřadů příslušným krajským úřadem při vyhledávání žadatelů o obecnou pěstounskou péči (N=175)

Znění otázky: „Obrací se podle Vašich zkušeností krajský úřad, který vede v evidenci dítě v přechodné pěstounské péči, na jiné krajské úřady ohledně vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči dostatečně často?“

Hodnocení dostatečnosti kontaktování jiných krajských úřadů při vyhledávání osvojitelů (graf 25) jsou takřka totožné jako v případě hodnocení frekvence dotazování u obecných pěstounů. Nejvíce, přibližně dvě třetiny (65 %) OSPOD, se domnívají, že kraj se dotazuje spíše dostatečně, necelá čtvrtina (24 %) je silně přesvědčena, že aktivita kraje je dostatečná a desetina respondentů kraj v této oblasti hodnotí spíše negativně. Oproti předchozímu grafu však dva respondenti vyjádřili (1 %) jasnou nespokojenost s přístupem kraje v četnosti vyhledávání vhodných osvojitelů v evidencích jiných krajských úřadů.

Graf 25 Hodnocení frekvence kontaktování jiných krajských úřadů příslušným krajským úřadem při vyhledávání žadatelů o osvojení (N=168)

Znění otázky: „Obrací se podle Vašich zkušeností krajský úřad, který vede v evidenci dítě v přechodné pěstounské péči, na jiné krajské úřady ohledně vhodných žadatelů o osvojení dostatečně často?“

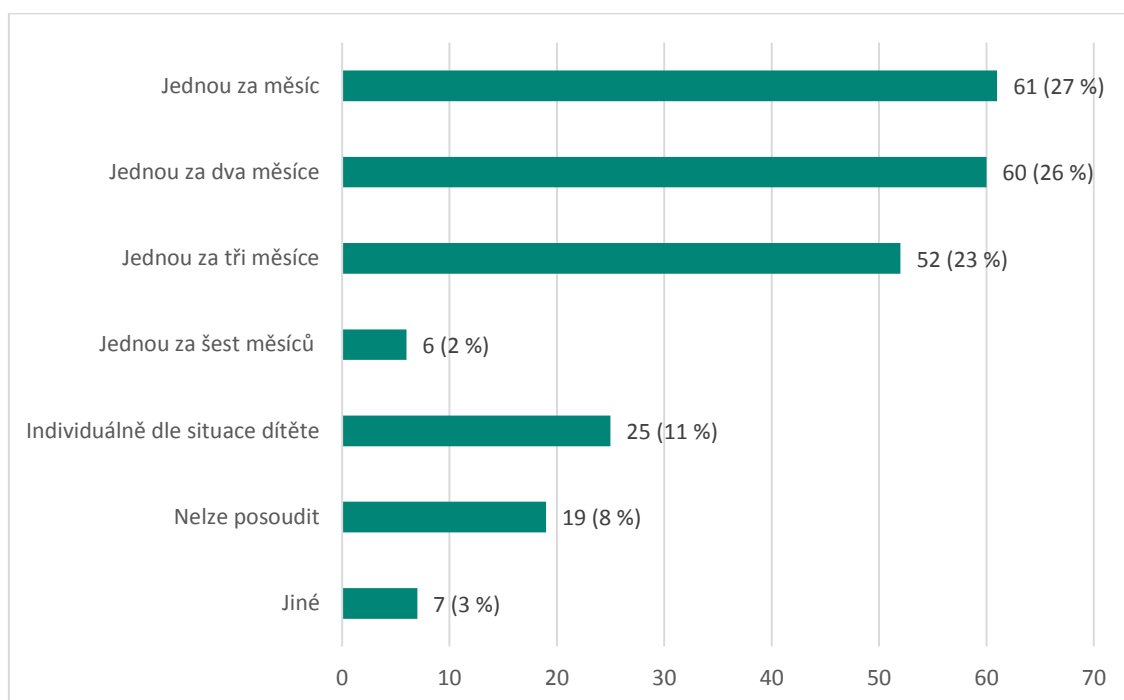
Z výše uvedeného vyplývá, že v řadě případů se OSPOD necítí být dostatečně informovány o postupu krajských úřadů ve vyhledávání pěstounské péče nebo osvojení dětem v přechodné pěstounské péči. Spolupráce v této oblasti z jejich pohledu neprobíhá vždy zcela adekvátně a OSPOD, které jsou zodpovědné za ochranu zájmů a práv dítěte, se ne vždy mohou podílet na úkonech spojených s vyhledáváním vhodných žadatelů o pěstounskou péči nebo osvojení. Proto nás zajímalo, jaká je dle OSPOD optimální frekvence obracení se krajského úřadu na jiný krajský úřad ohledně vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči a o osvojení (graf 26).

Nejvíce respondentů, přibližně čtvrtina, mělo za to, že optimální frekvence kontaktování jiných krajských úřadů příslušným krajským úřadem při vyhledávání obecných pěstounů je jednou měsíčně, téměř stejně početná část respondentů (26 %) uvedla jako optimální frekvenci jednou za dva měsíce a o něco menší počet OSPOD (23 %) shledal jako optimální interval jednou za tři měsíce. Přibližně desetina respondentů se necítila kompetentní k odpovědi, případně neměla s danou praxí zkušenosti. A rovněž přibližně desetina uvedla, že by kraj měl postupovat individuálně dle situace konkrétního dítěte, což někteří respondenti blíže specifikovali, že je žádoucí zohlednit také věk, etnikum či zdravotní stav (zdravotní postižení) daného dítěte; případně by měl krajský úřad zhodnotit vztahy s biologickou rodinou (ověřit, zda se dítě nevrátí do biologické rodiny). Jako vhodné se jevílo

některým OSPOD to, aby krajský úřad kontaktoval ostatní krajské úřady tehdy, kdy je reálné, že v nejbližší době budou přijati noví žadatelé o pěstounskou péči nebo osvojení.

Kategorie Jiné zahrnuje ostatní návrhy; například jeden OSPOD shledal jako optimální interval šest týdnů, případně další uvedl, že „s ohledem na nutnost co nejrychlejšího řešení, se jeví i měsíc jako dlouhá frekvence“ nebo „průběžné monitorování seznamu žadatelů v rámci systému MPSV dle § 53a ZSPOD“.¹⁰

Graf 26 Optimální frekvence kontaktování jiných krajských úřadů příslušným krajským úřadem při vyhledávání žadatelů o obecnou pěstounskou péči dle OSPOD (N=230)

Znění otázky: „Jaká frekvence obracení se krajského úřadu na jiný krajský úřad ohledně vhodných žadatelů o obecnou pěstounskou péči za dobu trvání přechodné pěstounské péče je podle Vašeho názoru optimální?“

V případě vyhledávání vhodných žadatelů o osvojení (graf 27) OSPOD uváděly o něco kratší intervaly. Nejvíce z nich, téměř třetina (32 %), má za to, že by se krajský úřad měl obracet na ostatní krajské úřady jednou za měsíc, než se mu podaří najít vhodné žadatele o osvojení. Přibližně čtvrtina (28 %) má za optimální interval jednou za dva měsíce a necelá pětina (19 %) by se spokojila s tříměsíčním intervalem. Shodně jako v případě vyhledávání vhodných žadatelů o osvojení někteří respondenti (8 %) nedokázali posoudit, jaký je nejvhodnější interval, případně uváděli (11 %), že má krajský úřad postupovat individuálně dle situace daného dítěte (a opět byl skloňován také zdravotní stav – zdravotní postižení a etnikum dítěte). V kategorii Jiné se vyskytují zejména komentáře, které akcentují potřebu co nejrychlejšího umístění dítěte k osvojitelům, případně zmiňují komplikovanou právní situaci dítěte, což může prodloužit setrvání v PPPD.

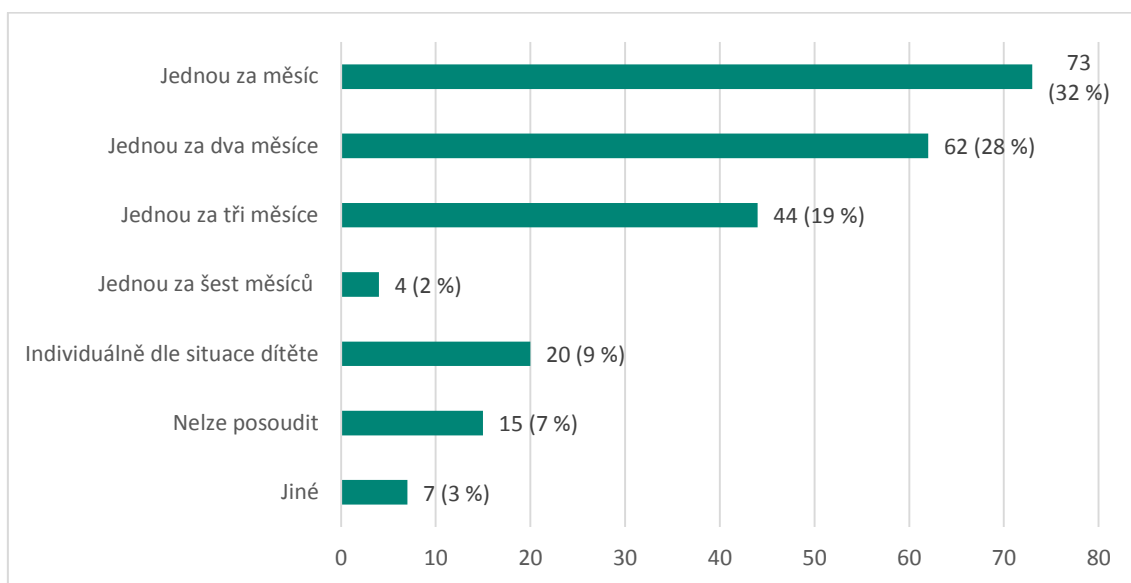
¹⁰ V souladu s ustanovením § 53a zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Vždy záleží na konkrétní situaci. Samozřejmě je žádoucí, aby dítě nesetrvávalo v pěstounské péči na přechodnou dobu dlouho. Pokud to situace dítěte dovolí je ku prospěchu dítěte co nejrychlejší umístění do náhradní rodinné péče - osvojení.

Taková frekvence, aby se situace dítěte vyřešila co nejdříve. Problém v umísťování dětí shledáváme i jinde, právní situace (soudní a jiné lhůty) nedovolí předání dítěte dříve.

Graf 27 Optimální frekvence kontaktování jiných krajských úřadů příslušným krajským úřadem při vyhledávání žadatelů o osvojení dle OSPOD (N=225)

Znění otázky: „Jaká frekvence obracení se krajského úřadu na jiný krajský úřad ohledně vhodných žadatelů o osvojení za dobu trvání přechodné pěstounské péče je podle Vašeho názoru optimální?“

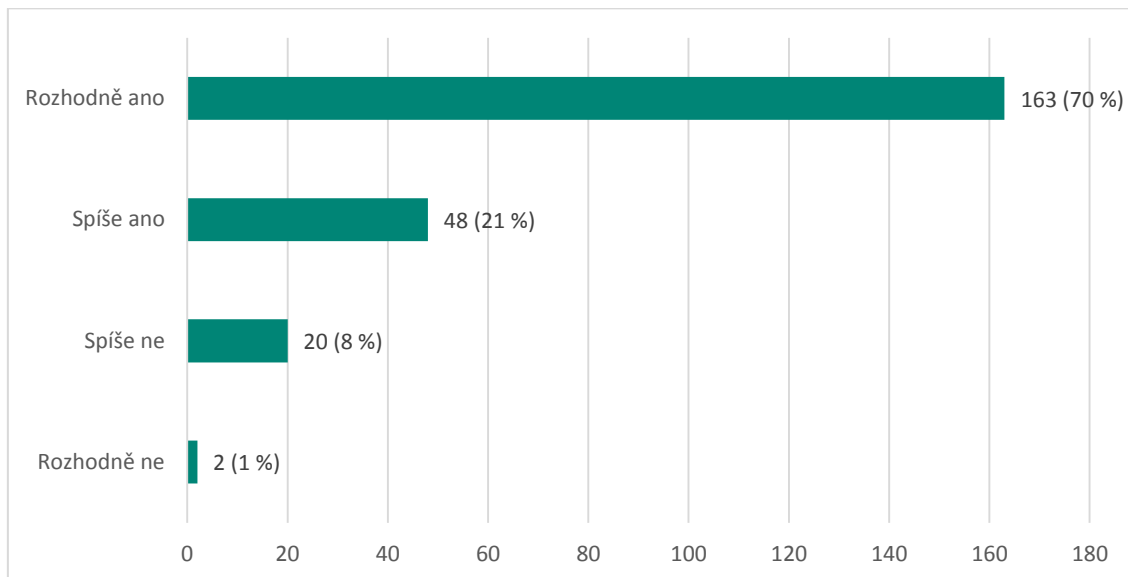
2.2 Postoje k zavedení jednotné celostátně dostupné databáze žadatelů o obecnou pěstounskou péči a osvojení

Jistým způsobem, jak zefektivnit a zprůhlednit stávající praxi vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v přechodné pěstounské péči, by mohlo být zavedení jednotné celostátně dostupné databáze žadatelů jak o obecnou pěstounskou péči, tak o osvojení. V celostátně dostupné databázi by se nacházely aktuální údaje o tom, kolik je v jednotlivých krajích volných žadatelů s uvedením jejich případné věkové či další specializace. Údaje o žadatelích by byly anonymizované. Účelem by bylo zpřehlednit situaci volných žadatelů pro krajské úřady a umožnit i OSPOD či přechodným pěstounům ověřovat, zda např. v sousedním kraji nejsou vhodní žadatelé pro určité dítě, a tím přispět k zamezení umísťování dětí do zařízení v případech, kdy to není nezbytné. Respondentů jsme se ptali zvlášť na jejich postoje k zavedení uvedené databáze pro žadatele o osvojení (graf 28) a žadatele o obecnou pěstounskou péči (graf 29).

Více než devět desetin všech OSPOD (91 %) se vyjádřilo, že by uvítaly zavedení dané databáze, což by významně ocenilo dokonce 70 % všech respondentů. Pouze necelá desetina

OSPOD (9 %) se necítila nakloněná zavedení jednotné databáze, přičemž jediné dva respondenti uvedli rozhodně ne.

Graf 28 Postoje OSPOD k zavedení jednotné celostátně dostupné databáze žadatelů o obecnou pěstounskou péči (N=233)

Znění otázky: „Ocenili byste zavedení jednotné celostátně dostupné databáze žadatelů o obecnou pěstounskou péči?“

U těch respondentů, kteří se vyjádřili na škále spíše ano až rozhodně ne, nás zajímalo, jaké jsou jejich výhrady k zavedení databáze – z celkových 71 respondentů využilo možnosti vyjádřit své pochybnosti přibližně dvě třetiny z nich (69 %). Jako nejčastější výhradu (13 ze 49; 27 %) respondenti uváděli, že daná agenda je výhradně v kompetenci krajských úřadů a ne tolik OSPOD či přechodných pěstounů. Právě přístup přechodných pěstounů do databáze neschvalovalo dalších osm respondentů, kdy riziko spatřovali v právě v navazování vztahů dětí se žadateli o obecnou pěstounskou péči (bez bližšího komentáře).

Zpřístupnění pouze pro KÚ, jinak by byla obava z roztříštěnosti a možnosti jednání pěstounů na vlastní pěst. Výběr pěstouna by měl zůstat na KÚ a OSPOD.

Uvedená citace do jisté míry reprezentuje další častý postoj (9 ze 49; 18 %), a sice obavy z komplikované koordinace, nefunkční spolupráce či přímo chaosu kvůli příliš mnoho zainteresovaným aktérům.

Koordinace práce s databází - možnost nahlížet nezajistí OSPOD v praxi kooperaci práce tak, aby jednotlivé subjekty nečinily úkony duplicitně.

Postup by musel být propracován, aby nedocházelo k živelnému a chaotickému vyhledávání a kontaktování sice s dobrými úmysly, ale rizikem ukvapených závěrů, jejichž důsledkem by mohlo být zklamání dítěte, deprivace v případech selhání pěstounské péče. I tak vidíme jako významnou funkci poradního sboru na KÚ.

Další série výhrad vůči zavedení databáze představují formální a technické obavy z podoby a funkčnosti systému, zejména s ohledem dostatečně aktualizované podoby (5 ze 49; 10 %), rizika zneužití (4 ze 49; 8 %) například třetími osobami - možnost nezákonného zprostředkování, případně obavy z další administrativy (2 ze 49; 4 %). Někteří respondenti také uváděli, že podobný systém v jejich kraji v minulosti zkoušeli (a nefungoval).

Jeden OSPOD formuloval rovněž obavy, které do jisté míry vycházely z předchozí špatné zkušenosti, kdy bylo dítě umístěno do obecné pěstounské péče v jiném kraji a OSPOD nebyl spokojen s rodinou, do níž dítě směřovalo. A právě obava z toho, že databáze by mohla vést k umísťování dětí do jiných krajů bez dobré znalosti daných žadatelů, vedla OSPOD k tomu, že by vznik popsané databáze nepodpořil. Pokud však i v současnosti žádá krajský úřad jiné krajské úřady o nalezení vhodných žadatelů o osvojení či obecnou pěstounskou péči, tak rovněž nezná osobně žadatele, které jiný krajský úřad vytipuje. Daný OSPOD navíc působí v kraji, kde některé děti z PPPD byly v roce 2019 umístěny do ústavních zařízení.

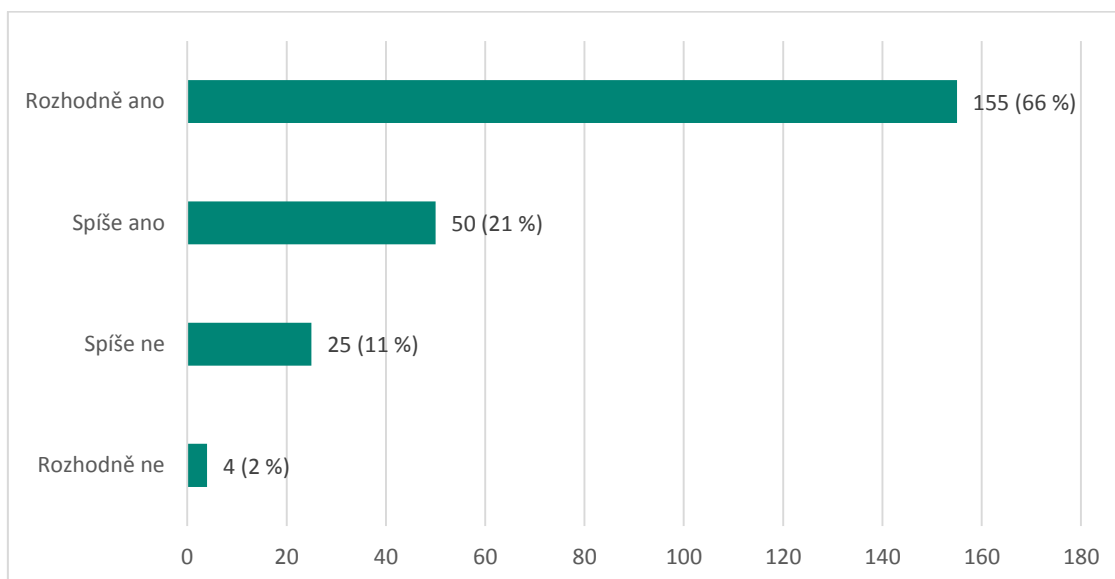
Spolupráce s KÚ je na dobré úrovni, sami nás informují o volných žadatelích, a také blíže specifikují, pro jaké dítě jsou vhodné. Sami vyjednávají, zda by nevzali např. sourozence apod. Znájí je osobně, my nikoliv. Kvalita pěstounů? Známe situace, kdy žadatelé o PP či PPPD nebyli schválení KÚ, odvolali se k MPSV, na základě jehož rozhodnutí byli zařazeni do evidence. Nedovedu si představit, že bych měla umístit dítě, které se ocitlo v nepříznivé životní situaci, lidem, kteří z nějakého důvodu byli zařazeni dodatečně i přes výhrady schvalovacího procesu na úrovni KÚ. Z centrální databáze se takovou informací však nedozvím. Mám velmi špatnou zkušenost s umístěním dítěte do rodiny, kde na první pohled bylo zřejmé, že nikdy neměli být schválení jako profesionální pěstouni. Dítě se umísťovalo tehdy do jiného kraje. Doposud tento případ vnímám velmi negativně. To, že existuje databáze celorepubliková dle mého názoru, povede k nepřehlednosti a nedostatečné znalosti žadatelů a bude překážkou pro efektivní natipování žadatele pro konkrétní dítě.

Dalších pět respondentů (10 %) uvedlo, že popsaná databáze není třeba, protože zprostředkování obecné pěstounské péče funguje dobře. Tři respondenti (6 %) zhodnotili, že zavedení celostátně dostupné databáze žadatelů neřeší hlavní problém, který dle nich představuje nedostatek žadatelů o obecnou pěstounskou péči.

Naše spolupráce s krajským úřadem funguje dobře, probíhá vzájemné předávání informací. Dle našeho názoru není třeba zatěžovat systém dalším registrem, který nemusí být v každý daný okamžik aktualizovaný. Při tipování vhodných dlouhodobých pěstounů je třeba zohlednit mnoho aspektů, zda daná rodina je nejvhodnější pro dané dítě, k čemuž nám, dle našeho názoru, jednotná celostátně dostupná databáze žadatelů o dlouhodobou pěstounskou péči nepomůže. Všechny potřebné informace má právě krajský úřad, se kterým úzce spolupracujeme a který k tomuto účelu vede kompletní dokumentaci žadatelů.

Podobně jako v případě jednotné celostátně dostupné databáze žadatelů o obecnou pěstounskou péči, tak ve věci možného zavedení databáze žadatelů o osvojení (graf 29) se téměř devět desetin (87 %) všech respondentů vyjádřilo pro zavedení této databáze, rozhodných souhlasných hlasů však bylo o několik jednotek méně. Naopak proti zavedení databáze se vyjádřilo o něco více než desetina respondentů (13 %), více je i rozhodných ne (2 %).

Graf 29 Postoje OSPOD k zavedení jednotné celostátně dostupné databáze žadatelů o osvojení (N=234)

Znění otázky: „Ocenili byste zavedení jednotné celostátně dostupné databáze žadatelů o osvojení?“

Stejně jako v předchozí oblasti věnované postojům OSPOD k zavedení jednotné databáze žadatelů o obecnou péči, tak i v případě databáze žadatelů o osvojení nás zajímalo, jaké jsou výhrady respondentů, kteří zavedení databáze jednoznačně nepodpořili. Možnosti uvést své připomínky využilo z celkových 79 respondentů přibližně tři čtvrtiny (73 %), přičemž v naprosté většině odpovědí se opakovaly výhrady, obavy či připomínky uvedené k zavedení databáze žadatelů o obecnou pěstounskou péči, včetně četnosti daných odpovědí.

Rozdílné komentáře představovaly zejména ty, které upozorňovaly na specifičnost institutu osvojení dítěte, a tedy nevhodnost zavedení dané databáze.

Jedná se o zvýšeně citlivou problematiku nejen ve vztahu k dětem, ale i zájemcům, kteří jsou v jiné životní situaci než pěstouni a jejich motivace se obvykle také liší. (...) Každopádně i v případě PP [pěstounské péče – pozn. autora] i osvojení je třeba, aby konkrétní výběr byl ponechán na odborném posouzení, které nebude pod tlakem. Nicméně i v kontextu dalších otázek by větší transparentnost mohla být vhodná.

Institut osvojení je natolik zásadní a definitivní institut NRP, že bychom měli důvěřovat pracovnímu týmu KrÚ, že dělají vše pro to, aby pro děti, které jsme my navrhli jako vhodné k osvojení, byli vybráni ti nejvhodnější osvojitelé. K procesu výběru potencionálních osvojitelů, dříve nazývaného

„poradní sbor“, jsme přizváni, seznámeni s několika vhodnými kandidáty a pak dostáváme prostor k vlastnímu vyjádření, který pár žadatelů považujeme dle svého názoru za optimální pro to „naše“ dítě. Toto zapojení považujeme za naprosto dostačující a nedomníváme se, že by jej mohla překonat celostátní databáze žadatelů o osvojení, protože z té bychom se o žadatelích, jejich představách o dítěti, jejich způsobu života atd. nic nedověděli.

Uvedené výhrady se ovšem do značné míry netýkají samotné existence databáze, vztahují se k navazujícím fázím procesu umísťování dětí do pěstounské péče nebo osvojení. Druhý komentář výše uvedl OSPOD, který je se současnou praxí ve věci vyhledávání osvojitelů pro děti v PPPD spokojen, spolupráce s krajským úřadem evidentně funguje uspokojivě a podobně se vyjádřilo více respondentů. Někteří z nich upozornili také na to, že nevnímají problém ani v nedostatku žadatelů o osvojení, a děti, pro něž je osvojení vhodnou formou péče, se daří umísťovat bez komplikací (pro jejich nízký počet).

Nemohu objektivně posoudit. Ale nepřipadá mi, že by zavedení celostátně dostupné databáze bylo nějak prioritní, protože je nedostatek dětí vhodných k osvojení a čím dál více se zvyšuje počet zájemců o osvojení dítěte.

V několika komentářích však respondenti zmiňovali problémy s umísťováním dětí se zdravotním postižením, sourozeneckých skupin či dětí „jiného etnika“, což by právě databáze mohla zohledňovat (formou výčtu žadatelů ochotných přijímat právě tyto děti).

(...) Nicméně mohou nastat situace, kdy pro dítě v nepříznivé situaci (např. těžce zdravotně postižené) žadatelé nebudou k dispozici, pak by snad celostátní databáze mohla být přínosná.

Nezatěžovat systém více než je nutné další administrativou. Zavedla bych celostátní evidenci pouze žadatelů, kteří jsou schopni poskytnout zázemí dětem s významným handicapem, sourozeneckým skupinám, dětem minoritních etnik. Tzn. dětem, které se daří hůře umísťovat.

(...) databáze neřeší nedostatek osvojitelů s tolerancí např. pro děti s handicapem.

2.3 Spolupráce s krajskými úřady

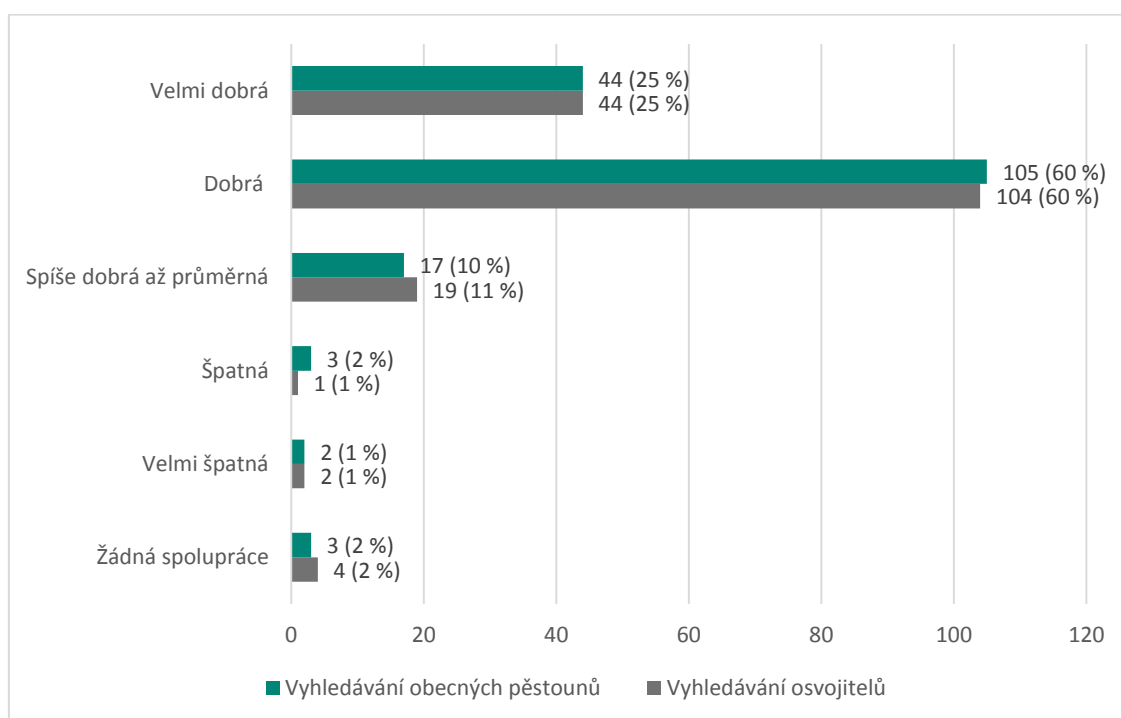
Fungující spolupráce OSPOD a krajských úřadů představuje jeden ze stěžejních prvků pro to, aby byly děti z přechodné pěstounské péče umísťovány co nejdříve a přitom zodpovědně do příslušných forem péče.

Respondentům jsme položili otevřené otázky týkající hodnocení spolupráce s krajskými úřady při vyhledávání obecných pěstounů či osvojitelů. Většina respondentů (74 %) ve svých odpovědích uvedla jasné hodnotící stanovisko (na škále velmi dobré – velmi špatné), někteří respondenti (57 %) se více rozepsali a vyjmenovali, jaké spatřují ve spolupráci s krajským úřadem výhody a nevýhody ve vyhledávání žadatelů o osvojení a obecnou pěstounskou péči. Některé komentáře se netýkaly bezprostředně spolupráce krajských úřadů a OSPOD, naopak

v závěrečné otázce, kdy mohli respondenti uvést další připomínky k tématu, se někteří vyjadřovali právě ke spolupráci OSPOD a krajů. Proto jsme se rozhodli následující kapitulu strukturovat následovně: předně uvádíme, jak obecně respondenti hodnotí spolupráci s krajskými úřady při vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v PPPD (graf 30); následuje přehled toho, co OSPOD ve spolupráci s krajskými úřady v dané agendě oceňují (graf 31) a rovněž přehled problematických bodů spolupráce (graf 32). Veškeré další komentáře představujeme v kapitole 2.4.

Většina respondentů (60 %) hodnotí spolupráci s krajskými úřady jako dobrou a čtvrtina dokonce jako velmi dobrou (25 %). Pouze jednotky OSPOD nejsou více či méně spokojeny se spoluprací při vyhledávání vhodných žadatelů pro děti v přechodné pěstounské péči, přičemž tři respondenti v případě vyhledávání obecných pěstounů a dokonce čtyři respondenti v případě vyhledávání osvojitelů uvedli, že žádná spolupráce mezi krajem a OSPOD neprobíhá.

Graf 30 Hodnocení spolupráce s krajskými úřady ve vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v přechodné pěstounské péči (N=174)

Znění otázek: „Jak hodnotíte spolupráci s Vaším krajským úřadem při vyhledávání obecných pěstounů Vámi vedeným dětem v přechodné pěstounské péči? V čem spatřujete výhody a nevýhody dosavadní spolupráce s příslušným krajským úřadem?“, „Jak hodnotíte spolupráci s Vaším krajským úřadem při vyhledávání osvojitelů Vámi vedeným dětem v přechodné pěstounské péči? V čem spatřujete výhody a nevýhody dosavadní spolupráce s příslušným krajským úřadem?“

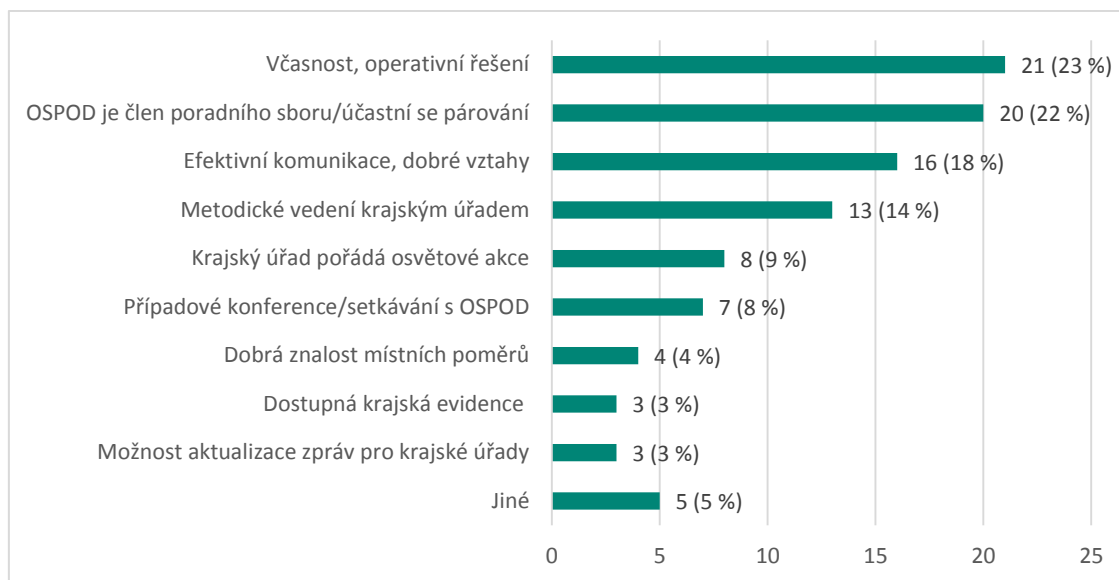
Orgány sociálně-právní ochrany dětí na spolupráci s krajskými úřady při vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v PPPD nejvíce oceňovaly (graf 31), pokud krajské úřady reagovaly rychle a dokázaly operativně reagovat na nastalé potřeby dětí v PPPD (23 %); dále OSPOD uváděly jako výhodu spolupráce s krajem možnost (či zavedenou praxi) účasti na poradním sboru/párování při vyhledávání vhodné formy péče pro dané děti (22 %)

a dobré pracovní vztahy s krajským úřadem, což se promítalo také do efektivně nastavené komunikace mezi uvedenými subjekty (16 %). Dále OSPOD vítaly metodické vedení ze strany krajských úřadů (14 %), případně možnost setkávání s krajským úřadem na pracovních setkáních nad jednotlivými případy (8 %).

Jednalo se o otevřenou otázku, je tedy možné, že stejně tak další OSPOD mají zkušenost s uvedenými dobrými praxemi, pouze ji neuvedly.

Kategorie Jiné zahrnuje odpovědi, které se týkají efektivně nastavených procesů a možnosti zapojovat se do řešení jednotlivých případů, potažmo ocenění profesních kvalit zaměstnanců krajských úřadů (např. individuální přístup nebo kvalifikace zaměstnanců).

Graf 31 Výhody spolupráce OSPOD s krajskými úřady při vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v přechodné pěstounské péči (N=91)

Pozn.: Součet kategorií převyšuje celkový součet respondentů, jelikož ti mohli uvést více odpovědí.

Znění otázky: „Jak hodnotíte spolupráci s Vaším krajským úřadem při vyhledávání obecných pěstounů Vámi vedeným dětem v přechodné pěstounské péči? V čem spatřujete výhody a nevýhody dosavadní spolupráce s příslušným krajským úřadem?“, „Jak hodnotíte spolupráci s Vaším krajským úřadem při vyhledávání osvojitelů Vámi vedeným dětem v přechodné pěstounské péči? V čem spatřujete výhody a nevýhody dosavadní spolupráce s příslušným krajským úřadem?“

Přestože řada respondentů při hodnocení spolupráce s krajským úřadem (graf 30) uvedla, že se jim spolupracuje dobře, téměř třetina (32 %) všech respondentů popsala, jaké vnímá nedostatky v dané spolupráci (graf 32), přičemž v některých případech se jednalo o fatální problémy.

Nejčastější výtky týkající se spolupráce na vyhledávání vhodných žadatelů o pěstounskou péči a osvojení (42 %) směřovaly k nedostatečnému informování OSPOD, ať už obecně o aktivitách krajského úřadu v dané agendě, případně přímo v jednotlivých případech.

Spolupráce je velmi špatná, potřebné informace se dozvídám až po mém předchozím dotazu. KÚ v případě volného a vhodného pěstouna pošle Rozhodnutí, když pomáháme sepsat budoucím pěstounům návrh...

Od KÚ dostáváme zpětnou vazbu až v případě vytipování obecných pěstounů. Pokud se je zajistit nedaří, nemáme o tom žádnou zpětnou vazbu. Nejsou nám známy kroky podnikané KÚ, máme jen všeobecné informace o nedostatku obecných pěstounů. V případě potřeby sami kontaktujeme KÚ a případ s nimi konzultujeme. V minulosti jsme se obraceli sami na jiné kraje. Uvítali bychom průběžné informace KÚ o vyhledávání pěstounů.

V případě jednání poradního sboru, jehož se účastníme, pro výběr pěstounů obecných, dostáváme k dispozici pouze velmi omezené množství pěstounů. Tedy nevíme, zda jsou to všichni vhodní a volní pěstouni nebo jsou nám předkládány již pouze dva či tři vybraní pěstouni krajským úřadem. Nemáme tedy přehled o vhodných pěstounech, a to případně ani z jiných KÚ, což naši práci a situaci nezł. dětí v PPPD velmi ztěžuje.

Více než třetina (35 %) všech kritizovaných podob spolupráce se vztahovala k nedostatečnému zapojení OSPOD do vyhledávání žadatelů o pěstounskou péči a osvojení, odpovědi zahrnovaly také případy, kdy OSPOD nemá prostor pro diskusi, vyjádření svého názoru, případně OSPOD nejsou sdělovány výsledky či odůvodnění daných rozhodnutí.

Máme přehled pouze o žadatelích našeho ORP, vůbec nevíme, jací žadatelé jsou v rámci kraje zařazeni. KÚ nás oslovuje, až když vytipuje vhodného žadatele pro naše dítě.

Hodnotím spíše negativně, nevím nic o průběhu vyhledávání - kdo byl osloven, kdy, s jakým výsledkem. Prostě se dozvím až konečný verdikt. Mám jednu hodně negativní zkušenost, kdy jsem věděla o zařazené pěstounce, která čekala na dítě, byla ochotná převzít i romské dítě, ale KÚ mi přesto tvrdil, že nikoho nemá. Když jsem je konfrontovala, tak mi bylo sděleno, že pěstounka sice chce i romské, ale jim se moc nepozdává a představují si pro ni dítě většinového etnika. Nicméně pěstounka si nebyla vědoma, že by se pro ni mělo hledat většinové dítě. Zároveň mi vadí, že nemám k dispozici výstupy z přípravy, psychologické vyšetření ... ale jen strohé rozhodnutí bez hlubšího odůvodnění. Já pak musím s pěstouny a dětmi pracovat dlouhé roky, ale rizika, která se někde při přípravě objevila, pak neznám. Domnívám se, že by tyto informace byly v praxi velkým přínosem, rozhodně bych mohla být lépe připravena na některé momenty v rodinách a také by se dalo efektivněji eliminovat předčasné ukončování PP [pěstounské péče – pozn. autora].

Spolupráce je omezená nedostatkem konkrétních informací o vyhledávání v konkrétním případě a nemožností participovat na vyhledávání a zprostředkování.

Velmi blízké téma zahrnuje další oblast kritiky spolupráce, a sice netransparentní postup krajského úřadu, což označila za stávající problém téměř čtvrtina respondentů (24 %). Jedná se o případy, kdy není zřejmé, jaká jsou hodnotící kritéria výběru vhodných žadatelů, což OSPOD dokládá na tom, že jednotlivé případy mají různá hodnotící měřítka pro jednotlivé

žadatele o obecnou pěstounskou péči či o osvojení (ve smyslu že někteří žadatelé jsou vyřazeni kvůli důvodům, které u jiných žadatelů nebyly překážkou). Případně OSPOD kritizuje situace, kdy nemá přehled o vhodných žadatelích pro dítě anebo pokud neví, zda a jak krajský úřad vyhledává vhodné žadatele v jiných krajích.

(...) a pokud se jedná o umístění dítěte mimo náš kraj, tak vlastně nevíme, jak tato spolupráce funguje. Občas slyšíme, že volných pěstounů v rámci republiky je dost, ale kraje si je „šetří pro své děti“.

Je obtížné posuzovat postupy nadřízeného orgánu, kdy nemáme tolik informací, abychom mohli posuzovat. Vítali bychom větší průběžnou informovanost a transparentnost. Pokud nám chybí informace o databázi, můžeme obtížně posuzovat možnosti konkrétního dítěte.

Další kritické postřehy OSPOD zahrnují průtahy ze strany krajských úřadů (9 %), které jsou způsobeny buď laxním přístupem krajských úřadů anebo personálními problémy (přetížeností pracovníků, případně nedostatkem pracovníků na krajském úřadě v dané agendě). Příbuzné téma zahrnuje oblast připomínek týkajících se pozdního zahájení vyhledávání žadatelů o pěstounskou péči a osvojení (12 %), s čímž dle některých OSPOD daný krajský úřad začíná např. až ke konci přechodné pěstounské péče.

V několika případech nedojde k vyhledání obecných pěstounů ve lhůtě 1 roku od umístění dítěte do přechodné pěstounské péče. Tato se následně rozhodnutím soudu prodlužuje, pokud s tím pěstouni na přechodnou dobu souhlasí.

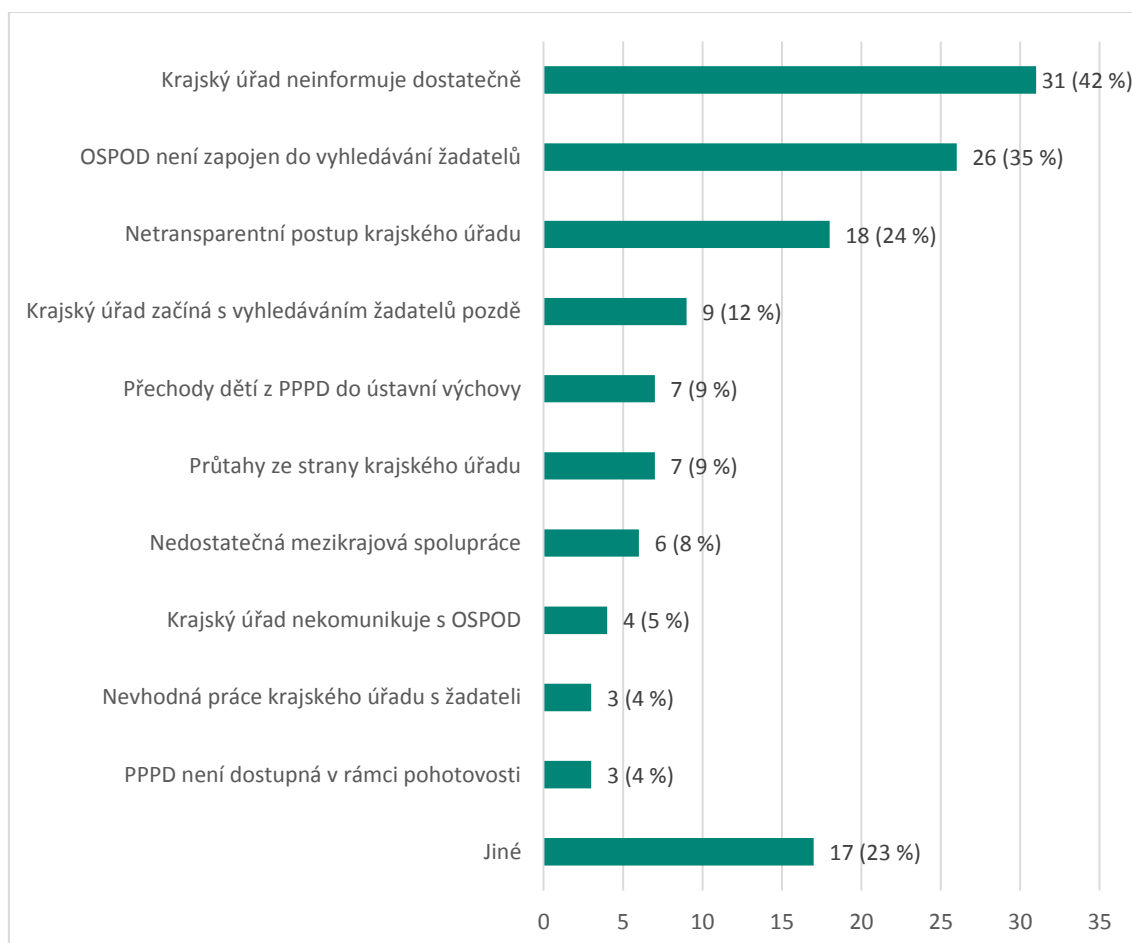
Máme za to, že krajský úřad, začíná pěstouny vyhledávat až těsně před ukončením zákonné lhůty, avšak podrobné informace nemáme. Byli bychom rádi za více informací k postupu krajského úřadu při vyhledávání pěstounů.

Závažné připomínky představuje kritika přechodu dětí z PPPD do ústavní výchovy (9 %) a nevhodná práce OSPOD se žadateli (4 %), což dle odpovědí zahrnuje nedostatečnou přípravu žadatelů, přesvědčování žadatelů k jiné formě náhradní péče, práce krajského úřadu „od stolu“ bez řádného posouzení situace dítěte a daných žadatelů, případně snaha krajského úřadu uspokojit (i nevhodného žadatele) za každou cenu, anebo naopak neochota krajů přeposoudit žadatele.

Kategorie Jiné zahrnuje odpovědi, kdy se krajský úřad dle OSPOD nezajímá o případ (nemá aktuální informace k dítěti), případně krajský úřad nevyhledává aktivně vhodné žadatele, nedostatečně zapojuje další odborníky do vyhledávání žadatelů či párování nebo nedokáže krajský úřad dobře koordinovat příslušné subjekty (PPPD, OSPOD, krajský úřad, rodiče). Jeden respondent dokonce uvedl, že krajský úřad nepostupuje podle standardizovaných procesů.

Máme zkušenost, že občas krajský úřad obchází svojí cestou standardizovaný postup OSPOD a řeší situaci dítěte po své lince, ačkoliv uvedené náleží plně do gesce OSPOD.

Graf 32 Nevýhody spolupráce OSPOD s krajskými úřady při vyhledávání obecných pěstounů a osvojitelů dětem v přechodné pěstounské péči (N=74)

Pozn.: Součet kategorií převyšuje celkový součet respondentů, jelikož ti mohli uvést více odpovědí.

Znění otázek: „Jak hodnotíte spolupráci s Vaším krajským úřadem při vyhledávání obecných pěstounů Vámi vedeným dětem v přechodné pěstounské péči? V čem spatřujete výhody a nevýhody dosavadní spolupráce s příslušným krajským úřadem?“, „Jak hodnotíte spolupráci s Vaším krajským úřadem při vyhledávání osvojitelů Vámi vedeným dětem v přechodné pěstounské péči? V čem spatřujete výhody a nevýhody dosavadní spolupráce s příslušným krajským úřadem?“

Některé OSPOD byly velmi nespokojeny se spoluprací s krajskými úřady a tito respondenti zpravidla uvedli výčet řady kategorií, které jsme popsali výše. Pro ilustraci některé z těchto výpovědí uvádíme v citaci.

Ze strany KÚ spolupráci nevidíme skoro žádnou. Nedožíváme se, jak se pracuje se spisem dítěte, když jej nahlásíme do evidence KÚ. Uvítali bychom včasné vyhledávání dlouhodobých pěstounů bezprostředně poté, co je dítě umístěno do PPPD nebo ZDVOP [zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc – pozn. autora]. V praxi se stává, že začne vyhledávání až proběhne celé soudní řízení a je rozhodnuto rozsudkem, což je už dost pozdě. Nesouhlasíme s rozdělováním sourozenců, i když je to běžná praxe ze strany KÚ - rozdělením sourozenecké skupiny často uspokojí více žadatelů o PP [pěstounskou péči – pozn. autora] či A [adopci, osvojení –

pozn. autora]. KÚ s námi nic nekonzultuje. Jsme tzv. postaveni před hotovou věc. Při konání poradního sboru nemáme dostatečný časový prostor seznámit se se spisy žadatelů. Na poradní sbor se nezvou pěstouni na přechodnou dobu, což je špatně, když tito lidé znají dítě nejlépe ze všech.

Krajský úřad nevyhledává obecné pěstouny pro děti v pěstounské péči na přechodnou dobu. Děti končí v ústavním zařízení. Dle našich informací KrÚ má nedostatek žadatelů o pěstounskou péči.

Spolupráci hodnotím jako velmi laxní, panuje nedůvěra v OSPOD ze strany pracovníků KÚ. Výhoda mne nenapadá, nevýhodu vidím v tom, že pracují pouze od stolu, do rodin nejezdí a prodlužují lhůty pro děti. (...)

2.4 Další zjištění

Na závěr měli respondenti možnost uvést případné připomínky či komentáře k výzkumnému tématu (graf 33). Této možnosti využilo 99 OSPOD (42 %). Nejčastěji, více než v polovině případů (53 %), respondenti uváděli problémy s nedostatkem žadatelů o obecnou pěstounskou péči, případně s postupným úbytkem stávajících, naopak ohledně vyhledávání osvojitelů si některé OSPOD (7 %) pochvalovaly dostatek zájemců o osvojení.

Vedle nedostatku žadatelů o obecnou pěstounskou péči obecně si více než pětina respondentů (21 %) stěžovala na problematické vyhledávání vhodných žadatelů, ochotných převzít do péče děti s postižením, sourozence, romské děti (či děti jiných etnik) anebo děti s výchovnými problémy.

Někteří respondenti (14 %) také pojmenovali systémové problémy, které spatřují v umísťování dětí z přechodné pěstounské péče do pěstounské péče a osvojení. Jedním z těchto problémů může být například vnímaná dvojkolejnost ve vyhledávání žadatelů (4 %), kdy například žádosti žadatelů vyřizuje OSPOD, ale potom samotný výběr realizuje krajský úřad (v některých případech bez asistence OSPOD). Další systémovou překážku dle OSPOD představuje nízké finanční ohodnocení přechodných pěstounů, široká práva biologických rodičů a vysoké nároky na žadatele o pěstounskou péči (což vede k nedostatku žadatelů) či malá provázanost jednotlivých opatření (PPPD a navazujících opatření). Rovněž nepanuje shoda na stanoveném ročním trvání PPPD, což někteří respondenti považují za příliš krátkou dobu a někteří naopak za příliš dlouhou.

Další připomínky směřovaly k roli soudního řízení při vyhledávání vhodných žadatelů o pěstounskou péči a osvojení pro děti v PPPD (5 %), což respondenti zmiňovali zejména v kontextu průtahů, které způsobují soudní řízení, a nepředvídatelnosti těchto řízení. Stejný počet respondentů (5 %) by ocenil zavedení jednotné metodiky pro krajské úřady, která by stanovila, jak přesně má krajský úřad postupovat při vyhledávání vhodných žadatelů pro děti v PPPD.

Graf 33 Další připomínky OSPOD k vyhledávání pěstounské péče a osvojení pro děti v přechodné pěstounské péči (N=99)

